

**Západočeská univerzita v Plzni**  
**Fakulta filozofická**

**Diplomová práce**

**Green Deal a energetická krize ve stínu války na Ukrajině**  
**(pohledem expertů a ekologických aktivistů)**

**Lukáš Anton**

Plzeň 2023

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

Katedra sociologie

**Studijní program: Sociologie**

**Studijní obor: Navazující Sociologie**

**Diplomová práce**

**Green Deal a energetická krize ve stínu války na Ukrajině  
(pohledem expertů a ekologických aktivistů)**

**Lukáš Anton**

*Vedoucí práce:*

prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc.

Plzeň 2023

## **Poděkování**

Chtěl bych poděkovat prof. PhDr. Hynku Jeřábkovi, CSc. za odborné vedení práce, ochotu, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování této diplomové práce, všem respondentům, kteří se účastnili rozhovorů a v neposlední řadě své rodině, která mě podporovala po celou dobu mých studií.

## **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

.....

Lukáš Anton

## **Anotace**

Green Deal neboli v českém překladu Zelená Dohoda pro Evropu je velmi aktuální a diskutované téma, které není vždy dostatečně a srozumitelně komunikováno s veřejností. Cílem této práce je zjistit rozdíly mezi dvěma skupinami aktivně se zabývajících Green Dealem. Především rozdíly ve vnímání a možnostech aktivně ovlivňovat procesy s ním spojené. Byla provedena komparativní analýza mezi skupinou expertů a skupinou aktivistů, která byla následně kvalitativně vyhodnocena. Výsledkem polostrukturovaných rozhovorů je, že skupina expertů je více informovaná s problematikou Green Dealu. Nicméně obě skupiny se vzájemně doplňují ve svých snahách podpořit tuto iniciativu. Za hlavní přínos této práce považuji zjištění, že spolupráce těchto skupin, s různým pohledem na věc, může vést k efektivnějšímu řešení problému (a to i v jiných oblastech).

### **Klíčová slova:**

Green Deal, expert, aktivismus, klimatická změna, ekologie, Evropská Unie

## **Annotation**

The Green Deal, or the Green Deal for Europe in the Czech translation, is a very current and discussed topic, which is not always adequately and clearly communicated to the public. The aim of this work is to find out the differences between two groups actively involved in the Green Deal. Above all, differences in perception and possibilities to actively influence the processes associated with it. A comparative analysis was carried out between a group of experts and a group of activists, which was then qualitatively evaluated. The result of the semi-structured interviews is that the group of experts is more informed about the issue of the Green Deal. However, both groups complement each other in their efforts to support this initiative. I consider the main contribution of this work to be the finding that the cooperation of these groups, with different views on the matter, can lead to a more effective solution to the problem (even in other areas).

### **Keywords:**

Green Deal, expert, activism, climate change, ecology, European Union

# Obsah

1. Úvod .....	1
2. Teoretické vymezení pojmu Green Deal .....	3
2.1. Balíček FIT FOR FIFTY FIVE .....	5
2.2. Evropský investiční plán .....	6
2.3. Zelená tranzice .....	7
2.4. Energetická politika Evropské Unie a její vliv na trh s elektřinou .....	8
2.5. Model třetí průmyslové revoluce .....	11
3. Aktivismus .....	15
3.1. Aktivismus a Aktivista .....	15
3.2. Aktivismus a Participace .....	16
3.3. Aktivismus a Revoluce .....	18
3.4. Politický Aktivismus a jeho typologie .....	19
4. Nový aktivismus .....	21
4.1. Environmentalisté a skupiny hájící lidská práva .....	21
4.2. Skupiny hájící práva žen .....	22
4.3. Anarchisté .....	22
4.4. Ekologický a lidskoprávní aktivismus .....	23
5. Použitá metodologie .....	26
5.1. Cíle práce .....	26
5.2. Sběr dat .....	26
5.3. Analýza dat .....	27
6. Praktická část práce - Oddíl 1 - Green Deal pohledem Expertů .....	30
6.1. Současný stav planety dle názorů Expertů .....	30
6.2. Green Deal pohledem Expertů .....	32
6.3. Realizace časového harmonogramu Green Dealu pohledem Expertů .....	35

6.4.	Opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu navrhovaná Experty .....	37
6.5.	Překážky stojící v naplnění cílů Green Dealu dle Expertů .....	41
6.6.	Žijí Experti svůj život ekologicky? .....	43
7.	Praktická část práce - Oddíl 2 - Green Deal pohledem Aktivistů .....	46
7.1.	Současný stav planety dle názorů Aktivistů.....	46
7.2.	Green Deal pohledem Aktivistů.....	48
7.3.	Realizace časového harmonogramu Green Dealu pohledem Aktivistů.....	50
7.4.	Opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu navrhovaná Aktivisty.....	53
7.5.	Překážky stojící v naplnění cílů Green Dealu dle Aktivistů .....	56
7.6.	Žijí Aktivisté svůj život ekologicky? .....	59
8.	Výsledky a zjištění komparativní analýzy.....	62
9.	Závěr.....	65
	Seznam zkratk .....	66
	Seznam použité literatury .....	67
	Resumé.....	70

# 1. Úvod

Green Deal neboli Zelená Dohoda pro Evropu je dokument schválený radou Evropské Unie, jehož výsledkem bude docílení stavu klimatické neutrality států Evropské Unie v plánovaném roce 2050. Green Deal tak spíše než jako pouhý dokument slouží jako strategie či plán obsahující řadu opatření, která mají sloužit jako záchytné body na cestě k tomuto cíli.

Toto téma jsem si zvolil, neboť jde o velmi aktuální problematiku, která se týká nás všech, zejména na ekologické a ekonomické rovině a proto dává smysl se tomuto tématu věnovat. Zároveň mohou výsledky přispět k ukázce toho, jak tento fenomén vnímá veřejnost (resp. ne/soulad expertů a aktivistů). Tyto výsledky by se dále daly aplikovat v jiných problematických doménách jako třeba ekonomice, sektorech dopravy, urbanistice a jiných.

Diplomová práce je strukturována následovně. V první kapitole charakterizují pojem Green Deal. Zaměřuji se zde především na jednotlivé cíle, stanovené a následně schválené Evropskou Unií. Dále popisují v následující podkapitole balíček Fit for Fifty five jako ukázkou jednoho z takovýchto opatření. Pokračuji podkapitolou s názvem Evropský investiční plán, který slouží jako strategie efektivního uskutečnění zelené tranzice. Následuje podkapitola s názvem Zelená tranzice, kde právě onu tranzici popisují. Poslední podkapitola popisuje změnu dosavadní infrastruktury, která bude muset na základě principů Green Dealu projít nutnými změnami. Druhá kapitola se zabývá pojmem aktivismus. Nejdříve je charakterizován pojem aktivismus jako takový, ten je následně dále rozebírán ve vztahu k pojmům participace a revoluce. Následuje typologie politického aktivismu a představení tzv. nového aktivismu. Kapitola o aktivismu je uzavřena příklady konkrétních aktivistických skupin. Kapitola třetí popisuje metodologii použitou v diplomové práci. Jsou zde představeny cíle práce, obsahující výchozí hypotézy, způsob jakým byla data sbírána a následně analyzována. Následuje praktická část práce, která je rozdělena do dvou kapitol. Kapitoly čtyři a pět představují dvě skupiny respondentů, experty na jedné straně a aktivisty na straně druhé, se kterými byly provedeny polostrukturované rozhovory, jejichž výpovědi byly následně podrobeny komparativní analýze. V každé z těchto dvou kapitol byly zkoumány názory respondentů ohledně současného stavu planety, charakteristiky pojmu Green Deal, zda se obě skupiny domnívají, že cíle Green Dealu budou realizovány ke stanoveným datumům, opatření a



možné překážky bránící naplnění těchto cílů a nakonec zda žijí svůj život ekologicky a jakým způsobem. Kapitola pátá představuje výsledky a zjištění, ke kterým jsem komparativní analýzou dospěl.

## 2. Teoretické vymezení pojmu Green Deal

„European Green Deal“ (EGD), neboli v českém překladu „Zelená Dohoda pro Evropu“, kterou Evropská komise představila v prosinci 2019, je velmi komplexní a ambiciózní plán, jehož cílem je přechod ke klimaticky neutrálnímu hospodářství snížením uhlíku a emisí alespoň o 55 % do roku 2030 a dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050. Dokument obsahuje 25 stran, na kterých je uveden záměr učinit z Evropy klimaticky neutrální kontinent v různých oblastech politiky. Všechny 27 členských států EU se zavázalo proměnit EU do roku 2050 na první klimaticky neutrální kontinent. Aby toho dosáhly, zavázaly se snížit emise do roku 2030 alespoň o 55 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. Komise stavěla svůj pracovní program prostřednictvím koncepce ekologického přeorientování činností EU v oblastech označených jako hlavní opatření sdělení EGD, jako jsou např. klimatické ambice, čistá, cenově dostupná a bezpečná energie, průmyslová strategie pro čisté a oběhové hospodářství, udržitelná a chytrá mobilita, zemědělství a rybolov, biologická rozmanitost, nulové znečištění a prostředí bez toxických látek, začleňování udržitelnosti, obchodní a zahraniční politiky a Evropského klimatického paktu.

[Oficiální stránky Evropské Unie/Realizace Zelené dohody pro Evropu;  
Sikora 2020: 682]

Zelená Dohoda má několik cílů, které budou vyžadovat opatření ze všech sektorů v rámci ekonomiky, aby se klimatické a environmentální výzvy proměnily ve skutečnost. Zejména cíle, jako jsou investice do technologií šetrných k životnímu prostředí, podpora průmyslových odvětví při inovacích a dekarbonizace energetického sektoru. Nový sociální klimatický fond bude podporovat občany EU, kteří jsou nejvíce postiženi nebo ohroženi energetickou či mobilitní chudobou. Pomůže zmírnit náklady pro ty, kteří jsou nejvíce vystaveni změnám, aby bylo zajištěno, že přechod bude spravedlivý a nikoho nenechá pozadu. Během 7 let poskytne 72,2 miliard EUR na financování renovace budov, přístupu k nulové a nízkoemisní mobilitě, nebo dokonce na podporu příjmů. Kromě domů musí být renovovány také veřejné budovy, aby využívaly více obnovitelné energie a byly energeticky účinnější. Od roku 2026 se navíc na silniční dopravu bude vztahovat obchodování s emisemi, stanovení ceny za znečištění, stimulace používání čistějších paliv a opětovné investice do čistých technologií. Zelená dohoda také zahrnuje rámec pro dosažení klimatické neutrality EU a zavádí akční plán pro každý

členský stát, jakousi cestovní mapu s klíčovými opatřeními k dosažení cíle Zelené Dohody a také pravidelné hodnocení dosaženého pokroku.

[Oficiální stránky Evropské Unie/Realizace Zelené dohody pro Evropu;  
Jamasp, Lund, Møllgaard, Olsen, Smidt 2020: 5]

Abychom si tedy stručně shrnuli cíle, které si EGD stanovila, ukážeme si v bodech klíčové kroky Zelené Dohody pro Evropu, tak, jak byly stanoveny a odsouhlaseny Evropskou Komisí:

- **Prosinec 2019** - Komise předkládá Evropskou zelenou dohodu, která se zavazuje ke klimatické neutralitě do roku 2050
- **Březen 2020** - Komise navrhuje, aby evropský zákon o klimatu zapsal cíl klimatické neutrality do roku 2050 do závazné legislativy
- **Září 2020** - Komise navrhuje nový cíl EU snížit do roku 2030 čisté emise alespoň o 55 % a přidat jej do evropského zákona o klimatu
- **Prosinec 2020** - Evropští lídři podpořili navrhovaný cíl Komise snížit čisté emise do roku 2030 alespoň o 55 %
- **Duben 2021** - Evropský parlament a členské státy dosáhly politické dohody o evropském klimatickém právu
- **Červen 2021** - V platnost vstupuje evropské klimatické právo
- **Červenec 2021** - Komise předkládá balíček návrhů na transformaci našeho hospodářství, abychom dosáhli našich cílů v oblasti klimatu do roku 2030. Evropský parlament a členské státy, aby projednaly a přijaly balíček právních předpisů pro dosažení našich cílů v oblasti klimatu do roku 2030
- **Září 2021** - Nový evropský Bauhaus: nové akce a financování
- **Říjen 2022** - Rada a Evropský parlament dosáhli prozatímní politické dohody o přísnějších emisních normách CO<sub>2</sub> pro nová auta a dodávky
- **2030** - EU dosáhnout snížení emisí alespoň o 55 % ve srovnání s úrovněmi v roce 1990
- **2050** - EU se stane klimaticky neutrální

[Realizace Zelené dohody pro Evropu. Redirecting to /select-language?destination=/node/1]

## 2.1. Balíček FIT FOR FIFTY FIVE

Jedním z takovýchto cílů je balíček „FIT FOR FIFTY FIVE“, jehož cílem je snížit emise uhlíku o 55% oproti roku 1990. Balíček „Fit for 55“ se skládá ze souboru vzájemně sdružených návrhů, které všechny směřují ke stejnému cíli, tedy k zajištění spravedlivé, konkurenceschopné a ekologické transformace do roku 2030 a dále. Balíček celkově podporuje osm stávajících právních předpisů a představuje pět nových iniciativ v řadě oblastí politiky a hospodářských odvětví: klimatu, energetiky a paliv, dopravy, budov, využívání půdy a lesnictví. Prvním krokem by měla být změna systému obchodování s emisními povolenkami<sup>1</sup>, které by se nově měly vztahovat i na leteckou a lodní dopravu. V druhém kroku komise plánuje zintenzivnit využívání obnovitelných zdrojů energie až na 40% v roce 2030. Dále plánuje opatření v oblasti energetické efektivity, zejména zrychlením používání nízkoemisních způsobů dopravy (v roce 2035 se plánuje zákaz výroby spalovacích motorů) a v neposlední řadě plánuje zavést mechanismus uhlíkových daní pro vybrané produkty ze zemí třetího světa v případě oceli, cementu, hliníku nebo hnojiv.

[Oficiální stránky Evropské Unie/Realizace Zelené dohody pro Evropu;  
Nerudová 2019: 6]

---

<sup>1</sup> *Emisní povolenky jsou hlavním nástrojem Evropského systému pro obchodování s emisemi (European Union Emissions Trading Scheme, EU ETS), jehož cílem je snížit emise skleníkových plynů prostřednictvím jejich zpoplatnění.*

*Jak fungují evropské emisní povolenky?. Fakta o klimatu [online]. Copyright © 2023 [cit. 05. 04. 2023]. Dostupné z: [https://faktaoklimatu.cz/explainers/emisni-povolenky-ets?gclid=Cj0KCQjwuLShBhC\\_ARIsAFod4fLzC3NBoNlx4f1bNhd61S6T6GQubKrGpAtLBzwUOTp5ygCK4L7p5n8aAm3HEALw\\_wcB](https://faktaoklimatu.cz/explainers/emisni-povolenky-ets?gclid=Cj0KCQjwuLShBhC_ARIsAFod4fLzC3NBoNlx4f1bNhd61S6T6GQubKrGpAtLBzwUOTp5ygCK4L7p5n8aAm3HEALw_wcB)*

## 2.2. Evropský investiční plán

Na EGD navázal v lednu 2020 Evropský investiční plán Green Deal (EGDIP), který je „investičním pilířem“ EGD. EGDIP by měl „mobilizovat nejméně 1 bilion EUR udržitelných investic v průběhu příštího desetiletí“, protože záměrem komise bylo „umožnit rámec pro usnadnění veřejných a soukromých investic potřebných pro přechod na klimaticky neutrální, ekologickou a konkurenceschopnou a inkluzivní ekonomiku“. EGDIP proto stanovil tři pilíře potřebné k usnadnění přechodu na klimaticky neutrální Evropu.

Za prvé, k EGD by se mělo přistupovat z hlediska ústavního práva EU. Vzhledem ke svému poslání by EGD mohla představovat inovativní nástroj umožňující environmentální ambice proniknout do právního řádu EU. Vzhledem k tomu, že se EGD zabývá udržitelností, měla by být analyzována zejména z hlediska environmentálního, ekonomického, rozpočtového a sociálního rozměru. Za druhé, na úrovni vykonávání mohou EGD a nové cíle v oblasti klimatu vyvolat zvláštní vedlejší účinky na klima ovlivňující podstatu politik EU, zejména politiku soudržnosti, státní podporu, obchodování s emisemi, daně, zemědělství, energetiku a dopravu, biologickou rozmanitost, ochranu spotřebitele a mnoho dalších oblastí činnosti EU. Za třetí, jakmile budou cíle EGD převedeny do právních nástrojů, neměli bychom ztratit ze zřetele úroveň vymáhání, zejména otázku soudní vymahatelnosti závazků v oblasti životního prostředí, které jsou v nich vyjádřeny.

Jak jsem již dříve zmiňoval EGD je v první řadě zamýšlena jako: „cestovní mapa“, strategie, jak učinit hospodářství EU udržitelným a stát se tak prvním klimaticky neutrálním kontinentem tím, že navrhne řadu opatření ke snížení emisí skleníkových plynů a zvýšení biologické rozmanitosti, která změní klima a environmentální výzvy k příležitostem ve všech oblastech politiky a zajištění spravedlivého a inkluzivního přechodu pro všechny. Podobně je EGD komisí vnímáno jako „rámec regulace a legislativy stanovující jasné zastřešující cíle. Ve srovnání s úrovněmi v roce 1990, mají být v jádru vedle pobídek na podporu investic soukromého sektoru s akčními plány pro klíčová odvětví cíle, jako je zastavení úbytku druhů, omezení plýtvání a lepší využívání přírodních zdrojů. Za nejdůležitější bylo považováno pět hlavních priorit EGD, mezi které patří energetická účinnost, dekarbonizace, spravedlivá transformace směrem k prosperující ekonomice a účinná klimatická diplomacie. [Sikora 2020: 683 - 687]

### 2.3. Zelená tranzice

Zelený přechod však zároveň vytváří řadu nejistot ohledně technologických rozhodnutí, která jednotlivci a veřejné služby budou nuceni uskutečnit, což představuje hrozbu vytvoření nepříznivých dlouhodobých efektů. Vznik nových obchodních modelů v energetickém sektoru také zvyšuje rizika vznikajících uvízlých aktiv, což by se mohlo promítnout úbytkem do veřejných služeb a následně pro společnost jako celek. Kromě ekonomické regulace existuje širší řada regulačních otázek, od rámců správy a rozhodování, které jsou základem investičních rozhodnutí, až po společenskou akceptaci energetické infrastruktury, se kterou se spotřebitelé setkávají. Vytváření důvěry v technologické aspekty zeleného přechodu patří mezi klíčové oblasti, které musí regulace řešit. Jako vlastníci a provozovatelé energetické infrastruktury hrají přirozené monopoly v energetickém sektoru klíčovou roli v zeleném přechodu. Jsou tak definovány, protože jsou jedinými poskytovateli služeb, které by jinak byly pro společnost příliš nákladné na produkci za podmínek hospodářské konkurence. Přirozené monopoly musí ve svém postavení zajistit efektivní a bezpečný provoz složitých sítí potrubí, kabelů, konvertorů a mnoha dalších aktiv, které zajišťují přenos a distribuci elektřiny, plynu a dálkového vytápění. Musí také rozhodnout o zásadních investicích, které jim umožní rozšířit nebo posílit svou základnu aktiv, aby uspokojily budoucí poptávku a zajistily střednědobé a dlouhodobé zabezpečení dodávek elektřiny. Elektrické sítě budou muset být rozšířeny a přizpůsobeny tak, aby dokázaly pojmout co největší množství čisté energie co nejefektivněji, čímž bude muset dojít k celkové změně dosavadní infrastruktury.

Jedním z nejtěžších rozhodnutí pro regulaci v rámci Zeleného přechodu je naléhavá potřeba ekologických, inovativních investic, ale také nákladové efektivity v energetickém sektoru. Bez účinného regulačního rámce se zelený přechod může snadno stát pro spotřebitele příliš nákladným, protože existuje riziko, že firmy přeinvestují. Regulační rámce se naopak nesmí stát překážkou, která stojí v cestě tomuto přechodu. Regulace musí spíše usnadnit přechod, ale stávající rámce se nezdají být pro tento účel zcela vhodné. Například regulace výnosového stropu může předpokládat lineární vývoj nákladů v krátkodobém až střednědobém výhledu, zatímco Zelený přechod může zahrnovat nelineární výdaje v průběhu delšího období. Dalším bodem znepokojení Zeleného přechodu je to, že návrh tarifů ve všech sektorech veřejných služeb, ale zejména v elektroenergetice, se zdá být zastaralý a stojí v cestě jak propojení sektorů, tak

elektrifikace. Společenská akceptace energetické infrastruktury je dalším prvkem, který regulace nesmí přehlížet, protože fyzická krajina pravděpodobně projde během nadcházejících fází zeleného přechodu podstatnými proměnami. S ještě větším odporem veřejnosti by se mohla setkat elektrifikace dopravy, která si vyžádá rozsáhlé rozmístění nabíjecích stanic v kombinaci s rozsáhlým rozmístěním solárních panelů a případně větších, účinnějších solárních a větrných farem. Větrné farmy dnes podléhají specifickým plánovacím požadavkům, zatímco solární farmy nikoliv, a to navzdory obrovským plochám půdy, které tento obnovitelný zdroj energie zabere, pokud budou projekty, které jsou připravovány, realizovány. Navíc vývoj právního rámce pro přizpůsobení se Zelenému přechodu postupuje v oblasti energetického práva znatelně rychleji než v oblasti práva životního prostředí a plánování. V důsledku toho bude větší koordinace mezi různými sektory, a zejména různými ministerstvy a agenturami napříč institucionálními silami pro energetiku, životní prostředí a plánování, zásadní pro zajištění toho, že zelený přechod bude probíhat s ohledem na životní prostředí, jiné zájmy v oblasti využívání půdy a komunity hostící velké nové infrastruktury.

[Jamásb, Lund, Møllgaard, Olsen, Smidt 2020: 6 - 9]

### **2.4. Energetická politika Evropské Unie a její vliv na trh s elektřinou**

Energetická politika představuje jeden ze základních kamenů interního trhu a evropské integrace. Od počátku Evropské unie se ubírala především směrem k zajištění spolehlivosti dodávek energie a soběstačnosti v rámci společnosti. Sjednocení pravidel energetické politiky však bylo omezeno zájmy jednotlivých členských zemí v rámci jejich vlastního energetického balíčku. Vzhledem ke zvýšení závažnosti schopnosti reagovat na současné výzvy jako udržitelnost, snahu o snižování závislosti na nerostných surovinách a zvyšování efektivity zdrojů energie se zvýšila poptávka po spojení pravidel energetické politiky na celounijní úrovni. Zároveň se v dnešní době jedná o jednu z oblastí, která se potýká s největšími změnami a představuje jednu z největších výzev směrem do budoucnosti.

Energetická politika Evropské unie je postavena na 5 základních principech:

- Zajištění funkčního vnitřního energetického trhu a propojených energetických sítí
- Zabezpečení dodávek energie

- Podpora účinnosti zdrojů energie a úspory energií
- Dekarbonizace hospodářství a přechod k nízkouhlíkové ekonomice
- Podpora obnovitelných zdrojů energie

[Zezula 2019: 66]

Naplňování těchto principů zajišťují strategie a cíle v rámci tzv. energetických balíčků.

Balíček z roku 2020 měl za cíl snížení emisí skleníkových plynů o 20 % vzhledem k úrovni v roce 1990, minimální podíl 20 % výroby energií z obnovitelných zdrojů a 20% zvýšení energetické efektivity. K uskutečnění cílů částí obnovitelných zdrojů slouží národní cíle každého jednotlivého členského státu s důrazem na pozornost k výchozímu stavu energetického mixu daného státu. Balíček cílů do roku 2030 navyšoval konečnou hodnotu snížení emisí oproti roku 1990 o 40 %, zvyšoval minimální podíl obnovitelných zdrojů na 32 % a zvýšení energetické účinnosti o 32,5 %. V září 2020 bylo Evropskou komisí doporučeno přepracování cílů pro rok 2030, které upravují snížení emisí ve srovnání s rokem 1990 na úroveň 55 %. Vzhledem k tomu, že hodnoty stanovené energetickými balíčky jsou validní pro Unii jako celek, nikoli pro každý z členských států, vznikají rozdíly v naplňování cílů mezi jednotlivými členskými zeměmi.

Ve směru nárůstu podílu obnovitelných zdrojů energie (OZE) na energetickém mixu a snižování emisí skleníkových plynů vyzdvihla Evropská unie dvě možnosti:

- Legislativní mechanismus
- Tržní mechanismus

Legislativní mechanismus představuje myšlenku zbavení se významných zdrojů emisí (jako jsou např. černouhelné a hnědouhelné elektrárny). Tyto záměry jsou připravovány na národních úrovních a příkladem je Energiewende pro Německo, které v tomto projektu počítá s odstavením černého uhlí nejpozději do roku 2028 a hnědého uhlí do roku 2038.

Tržní mechanismus snižování emisí skleníkových plynů se zabývá zavedením systému obchodování s emisními povolenkami (ETS). Společnosti vytvářející při své produkci emise musí na konci každého kalendářního roku předložit objem emisních povolenek, který odpovídá objemu emisí vyprodukovaných. Společnosti mohou povolenky dostat výměnou za investice do ekologičtějších technologií nebo je mohou



zakoupit na trhu. V případě že stanovený objem povolenek během daného kalendářního období nespoteřebují, mohou si nadbytečné množství ponechat nebo je prodat na trhu.

[Zezula 2019: 68, 69]

Uchýlení se k obnovitelným zdrojům a přechod k bezemisní Evropě je znatelný především na uzavírání uhelných elektráren. Nainstalovaný výkon se v rámci EU každý rok snižuje, a to jak s legislativními opatřeními (tedy plány na jejich postupné uzavírání), tak s postupně klesající ziskovostí vlivem rostoucích cen emisních povolenek.

[Zezula 2019: 70]

*V současnosti má stále v provozu (nebo připravených k provozu) nejvíce uhelných elektráren v rámci EU Německo (47 GW) a Polsko (30 GW). Každý z uhelných výrobních zdrojů má dnes v Německu určené datum svého uzavření, naproti tomu v Polsku je takto naplánováno ukončení činnosti pouze 2 GW uhelných zdrojů, které mají být nahrazeny novými uhelnými zdroji o obdobné kapacitě. V posledních deseti letech otevřeli nové uhelné elektrárny o významném instalovaném výkonu (nad 500 MW) pouze Polsko, Německo, Bulharsko, Nizozemsko, Itálie a Slovinsko.*

[World Economy and Policy: Homepage WEP [online]. Copyright © [cit. 09. 04. 2023].

Dostupné z: <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2019/01/05.pdf>

Nejvíce zatíženým zdrojem elektřiny jsou konstantně jaderné elektrárny, které představují podobu stabilního zdroje s poměrně nízkými variabilními náklady, čímž jsou schopny oponovat v aukcích a na energetických burzách. Na druhou stranu toto výše zmíněné nízké vytížení ukazují i obnovitelné zdroje energie, což je způsobeno jejich čistě nízkou stabilitou produkce vzhledem k meteorologickým podmínkám (a produkcí ve dne u solárních zdrojů). Ke snižování výskytu nadměrných cen na spotových trzích s elektřinou má pomoci Proces propojování jednotlivých národních trhů odkazující k vytvoření evropského trhu s elektřinou – proces tzv. market couplingu. Ten v konečné fázi vede ke snižování rozdílů mezi cenami elektřiny na jednotlivých národních trzích. Celý systém tzv. multiregionálního propojení trhů (multiregional market coupling) dnes obsahuje celkem 19 zemí a reprezentuje asi 85 % evropské spotřeby elektřiny. Původně byly rozděleny postupy přeshraničního obchodování s elektřinou a oddělování přeshraničních kapacit. Nyní jsou obě tyto části začleněny v tzv. implicitních aukcích. Celý tento systém tak umožňuje tok elektřiny

ze země s nižší spotovou cenou elektřiny do země s cenou vyšší. V zemi s nadbytkem dostupné elektřiny na trhu (např. vlivem současně vyšší produkce obnovitelných zdrojů) tak dochází k úlevě extrémně nízké ceny elektřiny a současně v zemi s jejím nedostatkem dochází ke zmenšení vysoké spotové ceny. K využití takovéto služby dochází zejména při náhlém nečekaném vychýlení na straně výroby nebo spotřeby elektřiny. Vzhledem k charakteru obnovitelných zdrojů se tak dá předpokládat vyšší využívání těchto služeb. Lze očekávat, že v budoucnosti budou v této oblasti důležitým hráčem bateriová úložiště. V rámci těchto služeb dochází v současnosti k postupnému prohlubování spolupráce mezi sousedícím operátory přenosové soustavy a ke sjednocování produktů v této oblasti.

[Zezula 2019: 72 - 74]

### **2.5. Model třetí průmyslové revoluce**

Aby mohla být zelená tranzice završena a my tedy došli k uhlíkové neutralitě, bude muset dojít k celkové změně infrastruktury současné společnosti. Je nutné se proto zaměřit na tři klíčové složky, kterými jsou:

- Prostředky komunikace a masové komunikace
- Zdroje energie
- Transportní mechanismus

Pokud bude byt' jen jedna z těchto složek nepřítomna hospodářská činnost a společenský život nebudou možné. Společně pak tyto tři operační prvky tvoří to, čemu ekonomové říkají všeobecná technologická platforma (jinak řečeno celospolečenská infrastruktura). Naše společnost momentálně zažívá třetí průmyslovou revoluci. Digitální internet zajišťující komunikaci se propojuje s digitálním internetem zdrojů obnovitelné energie poháněných sluncem a větrem s digitálním internetem pro mobilitu a logistiku. Obě umožňují autonomní vozidla s pohonem na elektřinu a na palivové články, které rovněž využívají zelenou energii. Ke každému přístroji, zařízení, stroji a pomůcce se přidávají nervové soustavy zahrnující veškerou globální ekonomiku. Dle autora Jeremyho Rifkina (2019) by v roce 2030 lidské a přírodní prostředí mohlo být propojeno v globální inteligentní síť bilionů senzorů. Propojení všeho pomocí internetu věcí, by tak sebou přineslo obrovské ekonomické výhody. V takto rozšířené digitální ekonomice se k internetu věcí budou moci připojit jak jednotlivci, tak i rodiny, firmy ze svých domovů

a pracovišť. Z tohoto velkého objemu dat pak budou schopni těžit s pomocí vlastních analytických nástrojů a vytvoří si vlastní výpočty a aplikace, aby zvýšili svoji celkovou výkonnost a produktivitu. Zmenší tak i svou uhlíkovou stopu a mezní náklady na výrobu, distribuci i spotřebu zboží a služeb a recyklaci odpadu, aby v nadcházející pouhlíkové globální ekonomice byly jejich firmy a domácnosti zelenější a aby fungovaly efektivněji. S mimořádně nízkými mezními náklady budou trhy jako obchodní mechanismus příliš pomalé a téměř bezvýznamné. Ve třetí průmyslové revoluci „směna“ zboží ustupuje do pozadí a dává přednost neustálému „toku“ služeb fungujícímu nepřetržitě ve dne v noci. V nově nastupujícím ekonomickém systému ustupuje vlastnictví do pozadí a důležitější je princip; dodavatel a odběratel. Na trhu jsou částečně nahrazováni provozovateli a uživateli propojenými v sítích. V nich jsou dřívější obory a odvětví nahrazovány „specializovanými kompetencemi“, které se setkávají na platformách, kde se pomocí inteligentních sítí organizuje nepřetržitý tok zboží a služeb a které díky kontinuálnímu provozu přinášejí dostatečný zisk s nízkými maržemi. Vzniká nový jev; sdílená ekonomika. V každém okamžiku miliony lidí po celém světě produkují a sdílejí hudbu, videa na Youtube, sociálních sítích nebo šíří poznatky z výzkumu, účastní se vzdělávacích kurzů s neomezeným počtem účastníků. Sdílení celého spektra virtuálního a fyzického zboží je základem vznikající cirkulární ekonomiky, která umožňuje lidstvu využívat mnohem menší množství přírodních zdrojů. Lidé si předávají nepotřebné věci dál, a tím podstatně snižují uhlíkové emise. Sdílená ekonomika je hlavním rysem éry Nové zelené dohody. Mladší generace, která vyrostla v digitálním světě, tedy lidé pod 40 let, se už v tomto novém hybridním ekonomickém systému zabydlela. Tito lidé po část dne sdílejí po světě téměř zadarmo různé zboží a služby v prostředí veřejně dostupných dat, přičemž většina z toho se neprojeví jako příspěvek HDP ani v běžném hospodářském účetnictví. Po zbytek dne jsou stále více součástí kapitalistických sítí propojujících poskytovatele s uživateli a platí za přístup ke zboží a službám. Z tohoto hybridního ekonomického systému vzejde v nadcházejících letech Nová zelená dohoda. K budování inteligentní infrastruktury pro dohodu budou zapotřebí kompetence ve všech oblastech: v sektoru informačních a komunikačních technologií včetně telekomunikací, kabelových firem, internetových firem a elektronického průmyslu; v energetice; v dopravě a logistice; ve stavebnictví a obchodu s nemovitostmi; ve výrobních odvětvích; v maloobchodu; v potravinářství; zemědělství a přírodních vědách; i v turistickém průmyslu. Budeme muset odstavit a rozebrat veškerou infrastrukturu již nevyužívaných fosilních paliv a jaderné energie – ropovody, elektrárny, uložště a podobně. Bude zapotřebí upravit

energetickou infrastrukturu, aby dokázala využívat sluneční, větrnou a další obnovitelné zdroje energie. Zastaralá centralizovaná elektrárenská síť bude muset být překonfigurována na inteligentní síť pro digitální internet z obnovitelných zdrojů, aby mohla rozvádět elektřinu z velkého počtu zelených mikroelektráren. Tato transformace zaměstná na dvacet let obrovské množství lidí. Doprava a logistika se budou muset digitalizovat a přejít do podoby autonomního internetu pro mobilitu řízeného GPS s chytrými vozidly na elektřinu nebo na palivové články nabíjené energií z obnovitelných zdrojů. Budovy se budou muset rekonstruovat, aby byly energeticky efektivnější a aby měly zařízení na získávání energie z obnovitelných zdrojů, čímž se z nich stanou mikroelektrárny. Ve třetí průmyslové revoluci tak budou vlastně pracovní místa vznikat i zanikat. Očekává se, že do poloviny století, ne-li dřív, bude v neziskovém sektoru pracovat většina lidí na světě. Tito lidé se budou aktivně podílet na růstu sociální ekonomiky a alespoň část zboží a služeb budou kupovat na smluvním trhu. Dále bude třeba přeucít současné pracovníky a studenty, kteří vstupují na pracovní trh, na potřebné znalosti a dovednosti. Digitální ekonomika přináší také rizika a výzvy; v neposlední řadě třeba to, jak zaručit neutralitu sítí, tedy aby k nim měli všichni rovnoprávný přístup. Jak zajistit ochranu soukromí, zabezpečení dat a jak zamezit kyber-kriminalitě. Temná stránka internetu bude vyžadovat přísný dozor na lokálních, národních i nadnárodních úrovních. Ten bude muset být posílen složkami ochranných prvků zabudovaných do systému, aby bylo jakékoliv narušení systému internetu věci okamžitě potlačeno. Nové studie však ukazují, že s tranzicí k internetu věcí a ke třetí průmyslové revoluci je možné v následujících dvaceti letech souhrnnou účinnost navýšit až na 60 procent. To bude při přechodu na téměř stoprocentní po/bezuhlíkovou společnost využívající obnovitelné zdroje energie a výhody odolné cirkulární ekonomiky znamenat dramatický nárůst produktivity.

[Rifkin 2019: 25 - 33]

Základem Nové Zelené Dohody je transformace upadající infrastruktury druhé průmyslové revoluce, zatížené fosilními palivy, na inteligentní zelenou bezemisní infrastrukturu třetí průmyslové revoluce. Změny v infrastruktuře jsou vždy založeny na vztahu mezi veřejností a soukromou sférou. Vyžadují zdravé sociálně-tržní hospodářství, v němž na každé úrovni vláda, průmysl a občanská společnost mohou pracovat se správnou kombinací veřejného, soukromého a sociálního kapitálu. Stručně řečeno třetí průmyslová revoluce přináší vyhlídky na demokratizaci obchodu v míře,

jakou z hlediska historie neznáme. Přejchod z globalizace na glocalizaci mění v jistém smyslu vztah mezi národní vládou a místními společenstvími, protože přenáší centrum zodpovědnosti za fungování ekonomiky a správní záležitosti ze státu na regiony. Tato změna správy je znamením revoluce v organizaci ekonomického a společenského života. S digitalizací přichází společnost, kde se mezní náklady blíží nule, tedy náklady, které jsou zapotřebí pro výrobu či poskytnutí dodatečné jednotky produkce. Když vytvoříte digitální produkt, aplikaci, hru, video atd.; s počtem kopií už náklady na výrobu téměř nebo vůbec nerostou.

[Rifkin 2019: 39, 41]

## 3. Aktivismus

### 3.1. Aktivismus a Aktivista

Co je to aktivismus? Řadě z nás se při první zmínce tohoto slova vybaví demonstrace na náměstí, které často vyústí v násilné propagandy potlačené policií. To je však pouze jedna strana mince pojmu, který se zde pokusím vysvětlit. Definicí pojmu aktivismus existuje skutečně mnoho, a proto zde hodlám představit pouze ty, které mi přijdou nejnosnější.

Dle Svirskyho (2010) bývá aktivismus často definován jako zahrnující místní podněcování nových sérií prvků protínajících skutečné, generující nové kolektivní výpovědi, experimenty a vyšetřování, které narušují dobrý a zdravý rozum a způsobují, že se struktury odchýlí od jejich usazených identit. Jinými slovy aktivismus není o vedení nebo podpoře bojů, ale o aktivním pobytu v situaci, jejímu zkoumání s ohledem na vznik alternativní sociability. Je to extrovertní, zapojování do veřejných akcí. Většina aktivistů bere velmi vážně důsledky svých činů v rámci širší společnosti, a to jak lokálně, tak globálně. Mnoho aktivistů publikuje zprávy o svých postupech a zkušenostech, má internetové stránky nebo tradičněji distribuuje tištěné materiály široké veřejnosti. Skutečně je dobře známo, že se snaží povzbudit veřejnost, aby se účastnila a navštěvovala jejich diskurzivní dramata. Život aktivisty je poznamenán pocitem naléhavosti, úzkosti a ostražitosti vůči životu pod útokem. Zahrnuje jak druh nepohodlí se světem, tak životní sílu hledající nové; aktivismus je proto sám o sobě turbulentní a neklidný.

[Svirsky 2010: 163 - 177]

Podle Bobela (2007) je aktivismus kolektivní identita spojená s účastí na sociálním hnutí či na kolektivní akci. Konkrétní kolektivní identita umisťuje lidi jako členy skupiny a tato identita je posílena účastí na kolektivních akcích, zejména akcích, které sebou nesou riziko. Zároveň mají aktivisté potenciál stát se sociálními aktéry par excellence; mohou poskytnout pohled na to, jak jsou identity spravovány za účelem vytvoření sociální změny. Aktivista je v tomto pohledu známý svou ochotou zajít ve službě věci do extrémů – žádné strádání, žádný soud je příliš mnoho. Abyste si tedy zasloužili titul aktivisty, musíte aktivismu věnovat svůj čas a prokázat své odhodlání. Ale kolik času? Označení

aktivista zaslouží pouze ti, kteří „problémem žijí“, pracují velmi tvrdě a za velké osobní náklady po dlouhou dobu.

[Bobel 2007: 148 - 153]

Společnými body těchto dvou definic je nespokojenost s nějakým sociálním tématem. Aktivismus je tedy nějaký skupinový postoj, impuls k řešení nějakého problému, který trápí příslušníky dané aktivistické skupiny, kteří se tito členové snaží prosadit formou propagandy skrze různé formy publikací či zapojování do veřejných akcí. Každá aktivistická skupina je dle svého zaměření organizována jinak, s tím souvisí i to, jakým způsobem získává své zdroje potřebné k dosažení svých cílů, ale i její kooperace s ostatními skupinami a institucemi.

### **3.2. Aktivismus a Participace**

Mezi participací a aktivismem existuje důležitý konceptuální rozdíl. Zatímco první pojem zachycuje to, co dělají běžní občané jako jednotlivci, tzn. na mikroúrovni, když působí v politice, druhé zahrnuje profesionální činnosti obhájců určitých politik a sociálních postupů na úrovni politických organizací, tj. na meziúrovni. Zatímco participační aktivismus poukazuje na schopnost aktivistů mobilizovat jednotlivce tj. přimět je k participaci, transakční aktivismus zachycuje jejich schopnost vstupovat do transakcí s jinými nestátními aktéry i s reprezentanty oficiálních politických institucí. Rozlišení mezi těmito dvěma úrovněmi nám umožňuje pozorovat transakční formu aktivismu, která se nezakládá na participaci, jinými slovy řečeno, formu aktivismu, která vykazuje nízkou schopnost mobilizace.

[Císař 2008: 8, 28]

Výše citovaná definice spojuje aktivismus s participací a sociální hnutí s určitou formou aktivismu tj. s participačním aktivismem. Koncept transakčního aktivismu však umožňuje aktivismus s participací rozdělit a chápat je jako dva analyticky oddělené pojmy. Zatímco aktivismus odkazuje k tomu, co dělají aktivisté a jejich organizace, participace zachycuje to, co dělají obyčejní lidé.

Na základě těchto tvrzení dostaneme dle Císaře (2008) tři možné typologie aktivismu a participace:

1. Aktivismus s participací: charakterizuje modus aktivismu, kterému budeme říkat „(starý) participační aktivismus“
2. Aktivismus bez participace (nebo s omezenou participací): ten definuje dva mody aktivismu, zde označené jako „(nový) transakční aktivismus a „(nový)radikální aktivismus“
3. Participace bez aktivismu: odkazuje k dvěma modům aktivismu, totiž k „občanské sebeorganizaci“ a k „masové mobilizaci“

[Císař 2008: 29]

Participační dimenze je tedy schopnost politických aktivistů mobilizovat jednotlivce mimo volební proces. Poukazuje na schopnost aktivistů zapojit občany do kolektivního jednání, tj. pobídnout je k účasti na politice. Tato dimenze tedy zachycuje faktickou mobilizační schopnost aktivistů a jejich organizací.

[Petrova, Tarrow 2007: 79]

Transakční dimenze odkazuje na způsobilost aktivistů a jejich organizací začlenit se do „transakčního aktivismu“ tj. vytvářet sítě, spolupracovat a komunikovat s jinými aktivisty, organizacemi a veřejnými institucemi a vznášet požadavky na úkor zájmů někoho jiného. V této typologii je aktivismus chápán z hlediska své transakční tj. advokační kapacity, kdežto participace se zde interpretuje jako mobilizační schopnost aktivistů.

[Císař 2008: 30]



### 3.3. Aktivismus a Revoluce

Abychom si dokázali lépe představit, kdy se jedná o aktivismus a kdy jen o protest je důležité, abychom si vysvětlili vztah mezi aktivismem a revolucí. Deleuze a Guattari objasňují, co znamená revoluce: „schizofrenizování stávající struktury moci, přimět ji vibrovat do nového rytmu a měnit ji zevnitř.

[Buchanan 2008: 10; Deleuze and Guattari 1983].

Aktivismus je seskupením setkání, které systém tlačí k novým stavům. Jedna z příčin způsobujících evoluci a znovuvytvoření v systému. Aktivistické praktiky jako znamení odsouzení vykreslují a mapují linie společnosti v konkrétních zónách – její intenzity a hranice s cílem naroubovat na ně vnějšek. Dalo by se říci, že aktivismus je úsilím revoluce, její tendence či instinkt vytrvat ve své revoluční síle; tak máme řadu aktivistických roztržek v rámci revolučních procesů – síla stvoření jako konstituční moc zůstává věrná věčnému návratu odlišnosti a odtahuje se z pastí konstituované moci. Logika aktivismu je tedy intervenční a provozně hyperaktivní. Nejprve se zachytí na určitých zónách a zapojí vnější síly, což způsobí rozdílnou změnu v systému. Za druhé, zahrnuje důraznou pozornost k životu, podobně jako Bergsonovo pozorné uznání; to znamená, že hodnotí každý objekt tím, že ho nechá projít různými rovinami, aby ho kriticky ocenil; zároveň se osvobozuje od rozptýlení obvyklého uznání, které na nás uvalují sociální systémy.

[Svirsky 2010: 168, 169]

Revoluce je tedy dána přechodem struktury z rytmu A do rytmu B, kde struktura může být struktura sociálního, politického nebo ekonomického systému, systému přátelství, vzdělávacího systému, domácnost, jednotlivce, specifický systém člověk-zvíře, oblast umění nebo jakékoli jiné stabilní přírodní nebo sociální prostředí. Aktivismus sám o sobě není tím průchodem rytmů; spíše je to dočasný podrytmus výpovědi, zraňující první rytmus, z něhož vytěžuje přechod do nových teritorií. Aktivismus odkazuje na ten prchavý zlomek setkání a spojení, které se stále nezabývají organizací druhého rytmu.

[Svirsky 2010: 167]

### 3.4. Politický Aktivismus a jeho typologie

V této části práce si představíme typologii politického aktivismu. Tato typologie aktivismu zkoumá aktivismus z hlediska jeho mobilizační a transakční kapacity. Pro lepší představu a ilustraci nám poslouží tabulka z knihy Ondřeje Císaře: „*Politický aktivismus v České republice, Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace.*“

Tabulka 1 Typologie aktivismu

		mobilizační kapacita	
		vysoká	nízká
transakční kapacita	vysoká	starý participační aktivismus	nový transakční aktivismus
	nízká	epizodická masová mobilizace	nový radikální aktivismus; občanská sebeorganizace

[Císař 2008: 32]

Zde je ve čtyřech kvadrantech umístěno pět typů politického aktivismu. Tyto módy aktivismu zachycují pět různých souborů vlastností aktérů. Jinými slovy řečeno, představují pět souborů v realitě se opakujících rysů politického aktivismu:

1. Starý participační aktivismus se zakládá na členských organizacích. Tyto organizace se vyznačují dobrým přístupem k politickému systému a jsou schopny spolupracovat s jinými skupinami. Neuchylují se k mobilizaci občanů příliš často. Když ale mobilizují, jsou schopny přivést do ulic vysoký počet následovníků. Veřejná sebe prezentace v tomto typu si zakládá na „málo událostech a mnoha účastnících.“
2. Nový transakční aktivismus se zakládá na malých advokačních organizacích. Otevřenost politického systému vůči požadavkům transakčních aktivistů se v čase a podle jejich tematického zaměření mění. Totéž platí o schopnosti tohoto typu tvořit síť a spolupracovat s jinými politickými aktéry. Ačkoli organizace v tomto modu poměrně často mobilizují, nejsou schopny prezentovat podporu vysokého počtu stoupců. Sebereprezentace v tomto modu je charakteristická „mnoha událostmi a málo účastnících.“
3. Nový radikální aktivismus se většinou zakládá na nezávislých organizačních platformách a aktivistech jako jednotlivcích, kteří nemusejí být členy žádné konkrétní

skupiny. Pokud jde o jejich požadavky, radikální aktivisté čelí naprosto uzavřenému politickému systému. Podobně omezená je i jejich schopnost vytvářet sítě a kooperace. Mobilizují častěji než staří aktivisté, ale mnohem méně než transakční aktivisté. Častěji než jiní aktivisté využívají radikální a násilné strategie jak dosáhnout svých cílů. Sebereprezentace v tomto typu je postavena na „malém počtu účastníků a militantních strategiích.“

4. Občanská sebeorganizace je postavena na „individuálním“ organizačním úsilí, jinými slovy řečeno protest v této kategorii nepodporuje žádná formální organizace nebo neformální skupina. Z hlediska otevřenosti politického systému se sebeorganizace pravděpodobně nacházejí na podobné úrovni jako transakční aktivisté. Jejich schopnost vytvářet sítě a kooperovat s ostatními skupinami opět velmi závisí na jejich momentálním programu a je tedy velmi proměnlivá. Sebeorganizace se na veřejnosti vykazují „mnoha událostmi, neexistencí organizací a malým počtem účastníků.“
5. Epizodická masová mobilizace je založena na krátkodobých událostech, při nichž se veřejnosti prezentuje vysoký počet účastníků. Formální organizace ani profesionální aktivisté nehrají v těchto událostech zpočátku důležitou roli a ani z těchto událostí samotných nevyrostá nějaká nová organizační síť. Participanti se demobilizují stejně rychle, jako se mobilizovali. Masové mobilizace se vyznačují „mnoha účastníky a nulovou organizací.“

[Císař 2008: 33, 34]

## 4. Nový aktivismus

Nyní si představíme skupiny, které reprezentují tzv. nový aktivismus. Jedná se o environmentalisty a skupiny hájící lidská práva, skupiny hájící práva žen, anarchisty a ekologický lidskoprávní aktivismus. U každé skupiny si ukážeme, jak vznikla, kde bere své příjmy, jak je organizována a jak vychází s ostatními skupinami.

### 4.1. Environmentalisté a skupiny hájící lidská práva

Environmentální aktivisté jsou nejviditelnějšími a nejvíce aktivními neparlamentními politickými aktéry v České republice.

[Císař 2008: 62]

První oficiální environmentální organizace vznikla už na konci šedesátých let 20. století; v sedmdesátých letech pak následovaly další ochránářské organizace. Problematiku zhoršování životního prostředí zároveň vzali za svou protirežimní aktivisté bojující za lidská práva, kteří se jí zabývali ještě po konci komunistického režimu. Po roce 1989 začaly vznikat nové environmentální organizace a platformy, které přijímaly explicitní politickou agendu a začaly působit jako zastánci opatření v oblasti ochrany životního prostředí.

[Fagan a Jehlička, 2003]

Tyto skupiny navzájem spolupracovaly a podle některých zjištění se jejich prosazovací schopnost, kterou mohly plně uplatnit až po roce 1997, dokonce zvyšovala. Díky tomu jsou nyní lépe organizovány. Pokud jde o kooperaci v environmentálním sektoru, už v roce 1989 byla založena organizace, která měla zlepšit přístup pro komunikaci a kooperaci mezi zelenými skupinami (tzv. Zelený kruh) a úspěšně pokračovala ve svých aktivitách i po celé sledované období. Existovaly zde také menší koalice a sítě. Spolupráce v tomto sektoru se tedy odehrává jen na bázi jednotlivých projektů.

[Císař 2008: 64]

## 4.2. Skupiny hájící práva žen

Od počátku devadesátých let existovalo mnoho skupin hájící práva žen. Kromě dvou svazů – Českého svazu žen (jediná organizace zabývající se tímto tématem za dobu komunistického režimu) a Pražských matek byly všechny založeny po roce 1989. Obecně však platilo, že i když nové skupiny vznikaly, jejich transakční schopnost byla minimální. V devadesátých letech se zaměřovaly hlavně na vzdělávání a poskytování služeb. Z politického hlediska však nebyly schopny se ani mobilizovat, ani se stát viditelnou silou na české politické scéně. Ačkoli environmentalisté byli z procesu tvorby politiky takto exkludováni, toto své institucionální vyloučení vynahrazovali protesty vně institucí. Byli také schopni se spojit a kooperovat. Skupiny bojující za práva žen ani neprotestovaly, ani mezi sebou neuměly navázat trvalejší spolupráci, i když existovaly menší sítě kolem konkrétních problémů. Transakční kapacita ženských skupin, poměřovaná jejich schopností spolupracovat a zajistit si přístup k politickému procesu, se začala zvětšovat až na konci devadesátých let v souvislosti s institucionálními dopady přístupového procesu České republiky k Evropské unii. Od konce devadesátých let jsou tyto skupiny schopny získat přístup do politického systému a v souvislosti s vlivy přicházejícími z EU se jim daří vytvářet nové formy spolupráce.

[Císař 2008: 70]

## 4.3. Anarchisté

Anarchisté jsou typičtí svou kontrakturní orientací. Anarchistické sítě se tak těší větší autonomii než jejich institucionalizované protějšky. Postrádají však jejich advokační schopnost. Nestarají se o začlenění do politického procesu. Anarchisté pořádají téměř výlučně demonstrace. Zůstávají mimo institucionální politickou sílu. Zároveň nejsou schopni organizovat protestní události a spolupracovat s jinými nestátními aktéry. Pokud jde o organizaci uvnitř skupiny, anarchisté projevují jen omezenou schopnost vytvářet sítě mezi sebou navzájem a chybí jim jakýkoli „koaliční potenciál

[Bastl 2001]

Pokud jde o mobilizační kapacitu, anarchisté nejsou schopni mobilizovat ani tolik protestujících přívrženců jako například transakční aktivisté.

[Císař 2008: 72]

Radikálové nespolupracují ani s veřejnými institucemi, ani se zřízenými soukromými nadacemi. Spoléhají jen na zdroje vytvářené jejich vlastními silami. Jsou to zejména dobrovolnictví, individuální příspěvky, výnosy z prodeje časopisů a benefiční představení.

[Vrablíková, 2006a]

Jinými slovy řečeno, radikálové své zdroje získávají prostřednictvím samostatné produkce.

[Císař 2008: 83]

#### **4.4. Ekologický a lidskoprávní aktivismus**

Pokud jde o ekologické aktivisty, ti se začali do politického procesu zapojovat prostřednictvím různých institucionálních mechanismů, jejichž cílem bylo poskytovat diskuzní fóra pro výměnu informací mezi vládou a organizacemi sociálních hnutí.

[Císař 2008: 97]

Ekologičtí aktivisté vykazují nízký výskyt kolektivního jednání a zároveň jsou schopni mobilizovat relativně velký počet přívrženců. Tento modus se skládá z členských organizací, jako jsou odborové svazy, pro které je typická vysoká míra mobilizace. Tyto organizace rovněž vykazují vysokou transakční kapacitu, protože jsou schopny spolupracovat s jinými aktéry a zapojit se do politického procesu. Z hlediska nástrojů jednání se ekologičtí aktivisté obvykle uchylují k peticím a demonstracím; charakteristickým rysem tohoto aktivistického modu je relativně časté využívání stávek. Ekologičtí aktivisté se obracejí především na centrální státní instituce a na soukromé firmy; ve svých požadavcích jsou orientováni převážně materialisticky. Ekologičtí aktivisté prezentují svou schopnost organizovat velký počet událostí, ale nejsou schopni mobilizovat jednotlivce. Tento modus se z větší části zakládá na malých advokačních organizacích a je typický v oblastech, jako je ochrana životního prostředí, genderová rovnost a lidská práva. Tyto organizace postrádají schopnost mobilizace; na druhé straně se vyznačují vysokou transakční schopností.

[Císař 2008: 155]

Z hlediska repertoáru jednání je základna ekologických aktivistů mnohem rozmanitější než v případě starých aktivistů: kromě peticí a demonstrací často využívají „kulturní“ strategie, jako jsou výstavy a festivaly. Podobně rozmanité je portfolio jejich cílů. Ekologičtí aktivisté jsou ve svých požadavcích orientováni rozhodně postmaterialisticky: ekologie životní prostředí a práva zvířat představují nejpočetnější jednotlivou kategorii jejich politických požadavků.

[Císař 2008: 155]

Noví radikální aktivisté organizují více protestních událostí než aktivisté starého participačního aktivismu; v tomto ohledu se však stále nemohou rovnat transakčním aktivistům. Na rozdíl od transakčních aktivistů postrádají radikálové schopnost spolupracovat s jinými aktéry a dokonce i mezi sebou navzájem. Navíc mají ještě menší schopnost mobilizace počtu protestujících než v případě transakčních aktivistů. V důsledku toho postrádají jak transakční, tak mobilizační schopnost. V této skupině převládají nenásilné demonstrace. Zároveň se však s největší pravděpodobností uchylují k násilné přímé akci, pokud je srovnáváme s jinými druhy nového aktivismu. Jejich požadavky téměř nikdy nemíří na nějakou konkrétní českou státní instituci.

[Císař 2008: 155]

Skupina je cílena převážně na mezinárodní instituce, veřejné mínění a instituce jiných států. Radikálové jsou nejvíce internacionalizovaným aktivistickým modelem nejen z hlediska svých cílů, ale také pokud jde o jejich požadavky. Organizace lidskoprávních aktivistů je tvořena případy kolektivního jednání, které nejsou podporovány ani řízeny žádnou organizací či skupinou. Tyto mobilizace, představují nejpočetnější kategorii v kategorii nového aktivismu, jsou malé, v jejich repertoáru převládají petice a většinou se zaměřují na centrální instituce a instituce uvnitř státu. Dá se předpokládat, že podobně jako radikální aktivismus i lidskoprávní aktivismus postrádá jak transakční, tak mobilizační schopnost. Mezi požadavky tohoto aktivismu jsou zastoupeny činnosti státních institucí, soudního systému a policie, ochrana životního prostředí a požadavky týkající se veřejných politik.

[Císař 2008: 156]

Edwards a McCarthy definují pro organizace sociálních hnutí čtyři způsoby získávání zdrojů, jsou jimi agregace, samostatná produkce, přivlastnění/kooptace a patronát.

- Agregace - definuje mechanismy, jimiž jsou zdroje vytvořené jednotlivci „proměňovány ve zdroje kolektivní
- Samostatná produkce - odkazuje k mechanismům, jimiž jsou zdroje vytvářeny samotnými hnutími: organizace sociálních hnutí „vytvářejí kulturní produkty, jako jsou sféry kolektivního jednání, hudba, literatura a organizační schémata umožňující specifické typy kolektivních událostí nebo kampaní.“

[Edwards a McCarthy, 2004: 131- 135]

- Přivlastnění/kooptace - zahrnuje mechanismy strategického přivlastňování s již existujícími institucemi a organizacemi pro záměry daného hnutí.
- Patronát - označuje „přidělení zdrojů organizaci sociálního hnutí jednotlivci nebo organizacemi, které se často na patronát specializují. Neobvyklejšími formami finančního patronátu jsou vládní zakázky, granty nadací a velké soukromé dary.“ [Císař 2008: 80]

Jak jsem již na začátku poukázal ne každá forma aktivismu je stejná. Některá používá demonstrací či jiných forem propagandy svých cílů, jiná například využívá různých institucí či fondů, díky kterým je schopná lépe financovat své tažení. Jsou však i takoví aktivisté, kteří se nebojí použít radikálnějších způsobů, které často mohou zahrnovat i násilí. Každá z těchto skupin je tedy něčím specifická. Ať už svou organizací, kooperací s ostatními, způsobem získávání podpory svých zájmů či jen prostou prezentací svých cílů. Aktivismus je tedy nějaký způsob jakým můžeme těchto cílů dosahovat a je jen na nás, jak toho chceme dosáhnout.



## 5. Použitá metodologie

### 5.1. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je komparace výpovědí dvou skupin dotazovaných respondentů na téma Green Dealu a energetiky. Toto téma jsem si zvolil, neboť jde o velmi aktuálně probíranou problematiku s poměrně složitým obsahem souvisejících témat, které jsem se rozhodl blíže analyzovat v této práci. Cíl Evropské Unie na dosažení klimatické neutrality, kde bychom čerpali energii z obnovitelných zdrojů energie, a tím zároveň snížili svou uhlíkovou stopu, není jednoduchý a už vůbec ne rychle realizovatelný cíl. Tato práce zkoumá, jak na tuto problematiku pohlíží experti z oblastí klimatu a energetiky na jedné straně a aktivisté, rovněž zajímající se o toto téma na straně druhé. Pro analýzu a ověření výsledků jsem si ve své práci zvolil čtyři pracovní hypotézy, které zní:

**H1:** Experti disponují vyššími znalostmi týkající se Green Dealu a přechodu na čistou ekologickou energii oproti aktivistům.

**H2:** Experti a Aktivisté nevěří, že cíle Green Dealu budou realizovány v plánovaném časovém horizontu.

**H3:** Opatření navrhovaná Aktivisty mají menší šanci na uskutečnění, než v případě opatření Expertů.

**H4:** Aktivisté žijí ekologičtější způsob života než experti.

### 5.2. Sběr dat

Data ohledně Green Dealu, energetiky a aktivismu byla primárně čerpána z odborné literatury zabývající se touto problematikou, případně doplněná o doporučení daná v rámci konzultací s vedoucím práce či respondenty. Jako sekundární zdroje mi posloužili internetové články skrze vyhledávač Google Scholar nebo v případě Green Dealu jakožto oficiálního dokumentu, přímo z internetových stránek Evropské Unie. Kromě rešerše literatury a odborných článků, proběhla také analýza akademických prací zabývajících se podobnými tématy.

Klíčová slova, která byla zapotřebí pro vyhledávání a třídění dat, byla Green Deal; Green Deal + Energetika; Green Deal + FIT for FIFTY FIVE; Zelená dohoda pro Evropu;

Evropská komise; Evropská Unie; Přejchod na obnovitelné zdroje energie; Aktivismus; Aktivismus + typologie.

Kvůli velmi specifickému výběru vzorku byla použita metoda SNOWBALL (sněhové koule). Klíčovým krokem bylo najít tzv. Gatekeepera, který mně po prvotní komunikaci a uskutečněném rozhovoru odkázal na dalšího respondenta z dané skupiny. Data z rozhovorů byla sbírána v období od 01. 02. – 31. 03. 2023. Pro sběr dat a komunikaci s respondenty byla využita online forma, převážně v podobě emailové komunikace, komunikace skrze sociální sítě (Facebook, Instagram) či telefonických rozhovorů.

### **5.3. Analýza dat**

Vzhledem ke kvalitativně založené práci byly uskutečněny polostrukturované rozhovory s oběma skupinami respondentů. Polostrukturované rozhovory mi přišly jako nejvhodnější nástroj, neboť jsem měl předem připravené otázky, na které jsem se chtěl respondentů dotázat, jejichž pořadí jsem však mohl v průběhu rozhovorů měnit, zároveň jsem však potřeboval, aby respondenti byli schopni co nejdéle, bez přerušeni na dané téma hovořit, abych tak mohl lépe pochopit jejich názory a postoje. Rozhovory byly uskutečněny online formou skrze aplikaci Microsoft Teams, kdy po domluvě s respondentem byla ve smluvený den a hodinu uskutečněna schůzka. Schůzky byly po představení cílů, struktury, zaměření práce se souhlasem respondentů nahrávány. Rozhovory byly kvůli ochraně údajů respondentů anonymizovány. Celkem bylo uskutečněno osm individuálních rozhovorů (čtyři s experty a čtyři s aktivisty). Průměrná délka každého rozhovoru se pohybovala v rozmezí 40 – 55 minut. Následně byly rozhovory přepsány v aplikaci Transkriptor, kde po jejich přepsání byla uskutečněna, korekce, kontrola chyb a širší analýza důležitých témat a bodů v uskutečněných rozhovorech.

Pro lepší představu předkládám konečnou formu otázek dotazovaných v polostrukturovaném rozhovoru, ten byl rozdělen do tří dílčích částí, úvodních otázek sloužících k uvedení do problematiky, klíčových otázek sloužících jako samotné jádro práce a doplňkových otázek určených k vyjasnění nesrovnalostí a zjištěním motivací a postojů odpovídáných v sekci klíčových otázek, konkrétní znění otázek na další straně:

### ÚVODNÍ OTÁZKY

1. Jaká je vaše profese/zaměstnání, čím se zabýváte?
2. V jakém stavu si myslíte, že se nachází naše planeta?
3. Je závažná otázka znečištění ekosystému planety? A do jaké míry?

### KLÍČOVÉ OTÁZKY

4. Snažíte se vy žít svůj život ekologicky? A co vás k tomu vede? (důvody – záchrana planety, ušetření energie a nákladů spojených s energetickou krizí)
5. Jste odběratelem čisté energie?
6. Kolik byste byl (a)ochoten (na), zaplatit za čistou energii?
7. Za jak dlouho očekáváte návratnost vaší investice z čisté energie?
8. Setkali jste se s pojmem „Green Deal“? Co si pod tím pojmem představujete?
9. Jak jste se začal zajímat o toto téma a jak dlouho se jím zabýváte?
10. Měli bychom přejít k čisté obnovitelné energii globálně? (POKUD ANO - v jakém odhadovaném časovém horizontu)
11. Jak se vy osobně angažujete v prosazování Green Dealu?
12. Jaká řešení či postupy navrhuje v oblasti Green Dealu a přechodu na čistou energii?
13. Jaké vidíte překážky v uskutečnění cílů Green Dealu?
14. V čem je pro nás jako Českou republiku Green Deal důležitý, jaký vidíte jeho přínos a jeho nedostatky?

### DOPLŇKOVÉ OTÁZKY

15. Znáte nějaké firmy, které se zabývají produkcí čisté energie?
16. Znáte nějaké firmy, které propagují čistou energii?
17. Máte povědomí, kolik stojí členství v těchto firmách?
18. U které firmy jste členem vy?
19. Spolupracujete/podílíte se momentálně na nějakém projektu v oblasti čisté energie či investujete do nějakého podobného projektu, co vás k tomu motivuje?
20. Víte co jsou emisní povolenky, k čemu slouží?
21. Souhlasí s vašimi názory vaše okolí?

Následně byla uskutečněna komparativní analýza, kde jsem se zaměřil na výpovědi a porovnání obou skupin respondentů ohledně témat práce, kde jsem hledal odlišnosti, ale i podobnosti, které by mohli buď potvrdit či vyvrátit mnou stanovené hypotézy. Prvotním krokem v komparaci bylo jasně stanovit, kdo představuje experta a kdo aktivistu. Nejprve

jsem se domníval, že základem tohoto rozdělení by mohlo být dosažené vzdělání, po postupném uskutečňování rozhovorů však vyšlo najevo, že vzdělání není tou dělicí linií. Rozhodujícím se ukázala být pracovní dráha respondentů. Za experta tedy označuji respondenta, jehož pracovní náplň se přímo zabývá ochranou klimatu, energetikou, zelenou politikou, ekologií atd. Za aktivistu pokládám respondenta, který je nespokojen se současným stavem témat výše zmíněných u expertů, ale tuto nespokojenost vyjadřuje či řeší ve svém volném čase a na vlastní impuls, tedy mimo svou denní náplň práce. Většina aktivistů také dříve působila či jen přispívala ve známých aktivistických hnutí jako byla například Greenpeace, Děti země a další. V komparaci jsem se zaměřoval především na názory obou skupin ohledně jejich postojů a pochopení tématu Green Deal, především její uskutečnitelnosti a obsahovosti. Jako další jsem porovnával, jak obě skupiny pohlíží na překážky, které by mohli stát za realizací Green Dealu, spolu s doporučeními, které by mohli naopak dopomoci k usnadnění jeho nástupu. Následně jsem se zajímal o to, jak žijí svůj osobní život experti a aktivisté, v této části rozhovoru mne zajímal zejména jejich postoj k ekologii včetně motivací, které respondenty k daným životním rozhodnutím vedou. Tato otázka byla doplněna o dotaz, jak na jejich životní postoje reaguje jejich okolí.

## 6. Praktická část práce

### Oddíl 1 - Green Deal pohledem Expertů

Praktická část diplomové práce je rozdělena do dvou oddílů. V prvním oddílu představuji Green Deal pohledem expertů. Ti zde odpovídali na otázky týkající se současného stavu planety, jejich pojetí pojmu Green Deal, zda se domnívají, že Green Deal bude realizován v plánovaném časovém horizontu, opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu, překážky stojící v cestě jejich uskutečnění a otázka zda žijí Experti svůj život ekologicky a jakým způsobem. Na tyto otázky odpovídali celkem čtyři zástupci z řad Expertů, které dále označuji - Expert A, Expert B, Expertka C a Expertka D. Jejich odpovědi a názory dále rozvádím v následujících kapitolách.

#### 6.1. Současný stav planety dle názorů Expertů

V této kapitole se podíváme, jak experti vnímají současný stav planety. Dle expertů se naše planeta v současnosti nachází ve špatném stavu a to hned z několika důvodů. Jedním z těchto důvodů je vypouštění emisí skleníkových plynů do ovzduší, které způsobuje poměrně radikální oteplení naší planety. To způsobilo, že se naše planeta oteplila o zhruba jeden až jedna celá dva stupně od doby průmyslové revoluce, tedy předtím než jsme jako lidstvo začali skleníkové plyny do atmosféry vypouštět. Znepokojení ohledně oteplení a obav z následovaných změn v ekosystému vyjádřil velmi detailně Expert A:

*„Jo no podle vlastně šesté hodnotící zprávy IPC ze, který jako vycházím často, tak vlastně ty emise skleníkových plynů, který jsme dotedka vypustili, tak ty už způsobily oteplení o 1,1 nebo 1,2 stupně. Oproti tomu stavu jakoby před průmyslovou revolucí předtím, než vlastně lidstvo začalo přidávat skleníkové plyny do atmosféry. A vlastně s tím, jak každé rok přidáváme víc a víc skleníkových plynů, tak to oteplení se čím dál víc jakoby prohlubuje a očekává se, že vlastně do konce století by to mohlo dopadnout tak, že se planeta oteplí o 1 a půl až o 2 stupně. Pokud budou přijatý metigační opatření metigace, teda znamená jakoby snižování emisí skleníkových plynů, zastavování změny klimatu a pokud ne, pokud se bude dál pokračovat ve spalování fosilních paliv. Tak by to oteplení mohlo být až o 3 až 4 stupně Celsia a potom to to oteplení samotný má svoje dopady a ty dopady už vlastně v dnešní době jsou viditelný. Není to jenom o tom, že je teplej, ale současně se taky zvyšují extrémny počasí a stávají se častějšími. Ať už to*

*jsou vlny veder vlny sucha, různý bouře povodně a tak dále, tak vlastně všechny tyhle věci jeví tím, jak je víc energie v atmosféře, tak se stávají častějšími a intenzivnějšími. A třeba u nás tady v Česku, konkrétně ten projev, že jakoby je častěji sucho a víc, což jsme viděli před pár lety. Je těch dopadů změny klimatu, už je teďka hodně a čím víc se oteplí jakoby planeta celkově, tak tím horší ty celkový dopady na nás jako na lidstvo i na nás jako tady v Česku budou.“*

Člověk by si mohl říct, že oteplení o jeden až dva stupně není až takový skok, nicméně jak sám respondent uvedl, toto zvýšení už se radikálně projevuje na klimatických změnách. Současné extrémní počasí a jevy v atmosféře mohou mít také radikální dopad na určité živočišné či rostlinné druhy, což může vést k jejich postupnému vymírání, které opět může odstartovat sérii nečekaných a nezvratných změn, co se současného stavu ekosystému týče. Skutečně bychom tedy tyto změny neměli brát na lehkou váhu a snažit se, co nejvíce přispět k postupnému snížení naší uhlíkové stopy.

Expert B vyjádřil své znepokojení směrem k „dostupnosti ekosystémových služeb“, jinými slovy řečeno limitů naší planety, které vypouštěním skleníkových plynů značně redukuje, což bude mít za výsledek nedostatek či dokonce nedostupnost těchto limitů či služeb:

*„No a vyplývá z toho i výzkumu, že velká část těch limitů v podstatě již byla, byla překročena. A teď co to, co to znamená? Jinými slovy a samozřejmě lidská společnost a tak v podstatě je závislá na dostupnosti ekosystémových služeb tak, aby mohla fungovat, tak využívá velkou řadu a služeb, které v podstatě zdarma poskytuje. Planetární ekosystém a to se bavíme konkrétně já nevím o regulaci teploty dostupnosti pitné vody, dostupnosti, dýchatelnou vzduchu a jakési schopnosti půdy plodit a podobně. A jde o to, že budu-li tyto planetární limity dlouhodobě překračovány, a tak se budeme potýkat s tím, že najednou ty služby nebudou dostupné a ve chvíli, kdy v současné chvíli jsou poskytovány zdarma a řekněme, že s tím počítají různé ekonomické modely, tak najednou ve chvíli, kdy buďto nebudou dostupné vůbec a nebudou, budou dostupné pouze za nějakých podmínek, tak to současně znamená, že ty ekonomické modely najednou pozbydou svojí platnosti, a protože my samozřejmě se můžeme tvářit, že teda nás, se nás je nějaká příroda netýká a budeme vyjadřovat vzácnost statků v rámci v rámci ekonomiky, ale zase faktem je, že podle stávajícího výzkumu a zase zkusím hodit odkaz a tak ten objem poskytovaných ekosystémových služeb je vlastně větší. Je to několikanásobek globálního*

*objemu ekonomiky, a takže ve chvíli, kdy by došlo k najednou výpadku fungování těchto těchto služeb, tak máme problém, protože veškeré predikce, ať už růstové nebo jiné tak najednou, jak jsem zmínil, pozbývají platnosti. “*

Opět se jedná o velmi závažný důvod, který souvisí i s výpovědí Experta A. Oteplení planety a překročení ekosystémových limitů, jsou dva faktory, které spolu přímo souvisejí. Oteplením planety již nastávají výkyvy klimatu, které jsme dosud jako lidstvo nezažili, zároveň má toto oteplení za důsledek omezení věcí, které jsme až do dnešní doby považovali za samozřejmost. Jak zmínil sám Expert B, mluvíme zde například o dostupnosti pitné vody, dostatku kyslíku či schopnosti půdy plodit rostliny, poskytující nám plodiny nebo za procesu fotosyntézy dokonce zásoby kyslíku.

Jak tedy můžeme vidět, neměli bychom současné dopady a navrhovaná opatření expertů v oblasti klimatu brát na lehkou váhu. Tyto dopady přímo doléhají na každého z nás, a pokud se jako lidstvo společně nerozhodneme s těmito dopady něco dělat, může to mít katastrofální následky na vývoj naší planety.

## **6.2. Green Deal pohledem Expertů**

Nyní se společně podíváme, jak skupina expertů pohlíží na Green Deal jako takový. Respondenti byli dotázáni, aby mi jako lajkovi vysvětlili, co se pod tímto pojmem skrývá. Expert A si pod pojmem Green Deal představil následující:

*„Tak pokud se bavíme o tom evropském Green Dealu a tak to je snaha a vlastně evropské unie o to dosáhnout net zero stavu čili jakýchsi, no v uvozovkách nulových emisí v horizontu roku 2050, a samozřejmě ten samotný Green Deal tak je tak je, pokud se nepletu, tak to je v podstatě jakýsi koncepční dokument, který není nějak právně závazný a vymahatelný, nicméně stanovuje, jakýsi rámec toho evropského úsilí o to dosáhnout těchto cílů a on se on se pojí zase s balíčkem konkrétních opatření fit for fifty five, který v podstatě stanovuje jakýsi bod ve středním časovém horizontu. Tak, abychom věděli, že se, že se blížíme a k tomu žádoucím cíli, tedy té té uhlíkové neutrality do roku 2050, přičemž ten balíček fifty fifty směřuje ke snížení emisí o 55% v porovnání s výchozím rokem 1990 do toho roku 2030. Tak abychom si byli jisti, že jsme na té trajektorii a také se k tomu váže teďka loňská iniciativa repower EU, která zase souvisí s nějakou snahou o zvýšení energetické bezpečnosti Evropy, což zase souvisí s nějakými úsporami,*

*energetickými diverzifikací dodávek energetických komodit do Evropy a tedy zvýšené výroby energie z obnovitelných zdrojů. “*

Jak můžeme vidět ve srovnání s definicí Green Dealu jako pojmu, kterou představují v úvodní kapitole definice pojmu Green Deal, tato definice je velmi podobná té, kterou zde sám popisují. Dle Experta A se tedy jedná o dokument, jehož cílem je do roku 2050 docílit uhlíkové neutrality, se kterým se pojí určitá opatření jako například výše zmíněný balíček fit for fifty five, který slouží jako takový kontrolní záchytný bod, kde bychom měli v roce 2030 jako Evropská Unie dosahovat snížení emisí o 55% oproti roku 1990. Zároveň respondent vyzdvihl jeho právní stránku, totiž, že se jedná o nezávazný a tudíž nijak právně vymahatelný dokument.

Expertka C pohlíží na Green Deal jako na strategii, jak těchto cílů dosáhnout následovně:

*„Podle mě je to, jako je taková jako prázdná krabice, do které se pak dávají jednotlivé ty konkrétní legislativní nebo nelegislativní návrhy a strategie, které vlastně mají dovést Evropu ke klimatické neutralitě do roku 2050. A k tomu jako krátkodobějšímu cíli tady teď o snížení emisí jo alespoň 55% do roku 2030, tak jako Green Deal beru jako takovou všeobjímající strategii, která a vlastně se týká nejenom tedy těch jako nejvíc exponovaných oblastí, jako je třeba energetika nebo doprava, ale i se to týká třeba právě těch jako ekosystémů toho sektoru. No a vlastně jako půdy a lesů a vlastně to jakoby ta druhá stránka té mince, že jako my se snažíme snižovat, že jo emise v energetice a v průmyslu a v dopravě tam, kde se jako vylučují a zároveň se snažíme vlastně ozdravovat nějak ty naše ekosystémové služby, které pak zase můžou ty emise pohlcovat a vlastně z té atmosféry jako vysávat a myslím si, že Green Deal je vlastně strategie, která se týká obojích těch dvou stran. Takže jak snižování emisí, tak i vlastně nějakého toho jako jejich pohlcování těmi přírodními systémy a vnímám to i jako vlastně takovou strategii a vlastně sami o sobě. Green Deal tvrdí, že to je jako strategie pro růst a že jako to neznamená, že tedy Evropané kvůli tomu schůdnou, i když se to často říká, je to samozřejmě poměrně jako v tomhle, jak to říct jako mainstreamová strategie, protože vlastně cílí na to, aby tedy se pod ten green podepsali i právě velké společnosti, firmy a podobně, aby jako byly na stejné vlně a aby to podpořili to. Tak ten Green Deal jako, řeší podle mě spíš jako ty opravdu jako sektory, kde jsou emise, jak je nejlépe snížit, ať už třeba zpoplatněním nebo regulací nebo finanční podporou a naopak sektory, kde teda ty*



*emise můžou pohltnit, ale neřeší zas tolik podle mě jako nějaké jako socioekonomické východiska toho, proč vlastně v té v té krizi jsme. “*

Dle názoru této respondentky má Green Deal sloužit jako takový regulační rámec, který zahrnuje i větší firmy a podniky, které by právě svými regulacemi a příkloněním se k názoru snížení emisí, mohli významně přispět k usnadnění dekarbonizace Evropy. Velmi mne zaujal právě pohled této respondentky v tom, že na rozdíl od předchozího respondenta, který popisoval Green Deal z globálního hlediska, nastínila tato respondentka i jeho lokální stránku. Green Deal se také dle názoru respondentky primárně zabývá problematikou snížení emisí, ale nebere už tolik v potaz socioekonomické důsledky, které jsou přitom také zejména z hlediska financování a společnosti jako takové nesmírně důležité.

Nakonec třetí a poslední pojetí Green Dealu pohledem expertů nabízí výpověď Expertky D, tato definice má mnoho společných faktorů s předešlými pojetími s přidáním jedné nové proměnné:

*„Green Deal nebo Zelená Dohoda pro Evropu v češtině je jakousi strategií, jakýmsi strategickým plánem vlastně evropské komise toho, jak může evropská unie, jakožto celek přispívat a klimatickým cílům, které jsme si vlastně společně stanovili naposledy v rámci pařížské dohody. Takže, to je ano jakýsi plán toho, jak vlastně unie může přispět k těm cílům pařížské dohody s tím, že ten Green Deal nebo ta zelená dohoda se dotýká vlastně všech aspektů hospodářství, nebo v podstatě života, že nejde jenom o zákaz spalovacích motorů, ale vlastně zabývá se komplexně dekarbonizací energetiky dopravy. Věnuje se i udržitelnému zemědělství biodiverzitě, případně dalšímu znečištění. Takže a je to opravdu komplexní strategie a ve které je myšleno i na to, jak vlastně ty navrhovaná opatření je možné zafinancovat. To si myslím, že je taky důležitá součást, nebo že to není jenom plán, v jakýchsi náhodných myšlenkách a tezí, ale že je to opravdu promyšlená strategie a podle mého názoru a zároveň je také potřeba podle mě zdůrazňovat, že Green Deal jako takový samotný není právně závazný, ale je to pouze vlastně ta strategie, ze které pak vychází ty právně závazné a legislativní akty. Takže teď třeba projednávaný balíček for fifty five, který se projednával i za českého předsednictví a ještě nějaká legislativa se bude projednávat i nadále. Nebo teď? Na to navazuje, nebo teď vlastně v minulém roce a komise v reakci a invazi Ruska na Ukrajinu představila repower EU, který vlastně ty cíle a cíle v oblasti energetiky a dále navyšuje. “*

Poslední pojetí Green Dealu bere v potaz změnu situace vlivem invaze Ruska na Ukrajině. Válka na Ukrajině poznamenala naše životy zejména v oblasti dodávek elektřiny a ropy. S následným odstavením dodávek elektřiny a ropy bylo nutné přehodnotit, a jak sama respondentka uvedla „navýšit“ tyto cíle. Respondentka zde stejně jako v předchozí výpovědi bere v potaz socioekonomickou stránku tématu.

Abychom to tedy shrnuli Green Deal pohledem expertů je jakýsi dokument/strategie/plán Evropské Unie, který má za cíl docílení klimatické neutrality v roce 2050. Zasahuje jak do oblasti klimatu, energetiky, ale i ekonomiky. Primárně se orientuje směrem ke snížení emisí, vydáváním různých regulací či zpoplatněním některých služeb (například emisními povolenkami). Zároveň vlivem války na Ukrajině muselo dojít k určitým přepracováním tohoto plánu, což může mít za výsledek jeho pozdržení, což je tématem následující kapitoly.

### **6.3. Realizace časového harmonogramu Green Dealu pohledem Expertů**

V této kapitole si rozebereme, zda experti věří, že Green Deal, respektive jeho plánovaný časový harmonogram bude naplněn dle stanoveného plánu. Dle Expertky C tyto plány dosažitelné jsou, konkrétněji:

*„Jo jako z těch různých studií a analýz co co, tak jakoby načítám k tomu a jak to vnímám, tak to uskutečnitelný je a ten rok 20 30 tak my vlastně když se podívám na to, kolik jsme jako třeba od toho roku 90 snížili emisí doted', tak to je asi 30 - 35%.*

Expertka C věří, že Green Deal ve stanovený horizont naplněn bude. Navíc se domnívá, že v některých odvětvích či oblastech jsme již natolik technologicky připraveni, že by mohlo dojít dokonce k jeho urychlení.

*A protože ten referenční rok je pořád 1990, takže naopak, jako si myslím, že kdybychom chtěli, tak můžeme vlastně snížit ty emise ještě o víc a myslím si, že to bude poměrně snadné v oblastech jako třeba energetika, kde už jakoby ty technologie jsou. Myslím si, že to bude nejtěžší v těch oblastech, kde bude potřeba, aby jako lidé veřejnost nějak změnila své chování, třeba v dopravě a kde jakoby už to naráží mnohem víc na to, že prostě jo, máme to nějaký řešení, který jako má nižší emise než to původní řešení, ale prostě je tam velký odpor ke změně od lidí a od nějakého toho průmyslu, který jako chce udržet ten status quo a tak. Ale pokud jde třeba právě o tu energii, tak tam jako už věřím,*

*že když jako opravdu se bude chtít, tak se to povede, že třeba teďko ta válka na Ukrajině, ačkoli jako hrozně tragická, tak vlastně ukázala, že když jako EU musí, tak dokáže jako změnit, co jí energetiku během roku prostě a jakože přibylo a elektrifikace vytápění se urychlila a úspory energií, úspory plynu se zvýšily a tak.*

Důležité dle respondentky je především najít ten správný směr, na kterém by Evropská Unie měla stavět a z tohoto směru vycházet, popřípadě přidávat další možná řešení.

*Takže myslím si, že jako technologicky to jde do toho roku 2050 je to přece jenom prostě jako dál, takže je těžší si to představit, ale myslím si, že pokud se jako dostaneme teďko v těch následujících, třeba 8, 7 letech na tu jako správnou trajektorii, tak pak už se to jakoby na sebe bude nabalovat a pak už nikdo nebude třeba si říkat a kéž bychom se vrátili ke spalovacím motorům nebo něco takového, tož jako pak už bude vlastně samozřejmost.“*

Expertka D je podobného názoru, podle respondentky, je Green Deal opět realizovatelný v plánovaném časovém horizontu, jeho dříve zmíněného urychlení však nezmínila:

*„No já v tom pořád tak řekněme optimisticky. Doufám, že se to stane, že splníme ten cíl pro rok 2030, tedy snížit a emise skleníkových plynů o 55% ani s rokem 1990 a samozřejmě že pro to budeme muset udělat hodně, ale myslím si, že právě ta aktuální situace ukazuje, že vlastně ty. Takže ta klimatická politika jde, je vlastně na místě, že vysoce aktuální a jde ruku v ruce s tím řešením vlastně třeba té energetické krize, kterou zažíváme. Vlastně ona začala už před invazí na Ukrajinu, ale potom se samozřejmě ještě prohloubila. Takže vlastně ta energetická klimatická krize mají společné řešení, a to je vlastně ukončení závislosti na fosilních palivech. Takže v tomto ohledu si myslím, že je to velká příležitost a vlastně řešit tyto 2 krize zároveň.“*

Dle názorů expertů tedy Green Deal a jeho plány v daném časovém horizontu uskutečnitelné jsou. Obě respondentky dle statistik pevně věří, že vše proběhne podle plánu, co více dokonce se domnívají, že by dle současné technologické situace mohlo dojít k jeho urychlení. Obě respondentky zde jako příklad také zmiňují společnou reakci Evropské Unie ohledně energetické krize vlivem vypuknutí války na Ukrajině, kdy se dokázali státy Evropské Unie sjednotit a reagovat na tuto nepříjemnou situaci jako celek.

Samozřejmě do jaké míry mají experti ve svých tvrzeních pravdu, nám ukáže čas, přeci jen do roku 2050 je ještě dlouhá doba a za tuto dobu se může ještě mnoho věcí změnit.

#### **6.4. Opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu navrhovaná Experty**

Jak samotný název kapitoly naznačuje, představíme si nyní opatření, která by dle Expertů mohla usnadnit průběh naplňování cílů Green Dealu. Expert A tato opatření uvedl v několika oblastech.

V případě oblasti energetiky navrhuje Expert A, postupné zbavení se uhelných elektráren, které by později měly nahradit právě dříve zmíněné obnovitelné zdroje energie:

*„V oblasti energetiky tak tam je to primární v té první fázi, tak je opravdu realizace procesů uhelného face outu čili zbavení se uhelných elektráren, které jsou tím vlastně největším zdrojem skleníkových plynů, nebo nejenom skleníkových plynů, což vzhledem k časovému horizontu není možné realizovat jinak než rozvojem obnovitelných zdrojů. A takže tam se jedná o to maximalizovat instalovaný výkon obnovitelných zdrojů, což je nutný, ale nikoli dostačující krok.“*

Aby však tento krok mohl být uskutečněn, bude zapotřebí instalace nových či posílení stávajících energetických zařízení, která by dokázala co nejvíce maximalizovat shromažďování energie z obnovitelných zdrojů, bavíme se zde především o sluneční a větrné energii.

*„Dalším krokem musí být nějaká rozumná integrace těchto zdrojů do nějaké stávající energetické soustavy. Takže to se bavíme o nějakých systémech pro akumulaci energie elektřiny, bavíme se o systémech řízení spotřeby, bavíme se o posilování kapacit rozvodné sítě tak, aby byla schopna pojmout a využít vlastně tuto energii z obnovitelných zdrojů, kde vlastně obecně největší potenciál má v rámci Evropy globálně v podstatě fotovoltaika a vítr a které mají tu nectnost, že sice jsou schopni poskytovat množství energie za poměrně nízké ceny a nicméně v čase, kdy se to nemusí vždycky potkávat, se spotřebou a takže právě o tom je ta je ta integrace těchto systémů do té soustavy.“*

Další oblastí, na kterou se Expert A zaměřil, byl sektor dopravy. Zde respondent doporučuje spíše než prostě vyměnit stávající automobily za ekologicky šetrnější elektromobily změnu urbanistickou:

*„A v případě dopravy, tak i ta doprava není pouze o náhradě jednoho principu pohonu za jiný. Je to o tom mimo jiné, jakým způsobem navrhujeme naše sídla, jakým způsobem řešíme nějaký urbanistický rozvoj. Čili opět a tak, jak ve spoustě případů tady vzniká satelitní zástavba, která bývá někdy nazývána souhrnným pojmem sídelní kaše. Tak to je z pohledu dopravy ten je asi nejhorší možný způsob uspořádání, a protože pokud se to snažíme obsloužit pomocí MHD, tak nám to znamená, že máme prostě zastávky daleko od sebe. Prodlouží se nám ty vzdálenosti mezi městem a těmi satelity.“*

Pandemie COVID-19 posvětila na vznikající model tzv. konceptu 15minutového města, když byla testována odolnost současných měst. Původní koncept navržený autorem Carlosem Morenou z roku 2016 obhajuje takzvaný chronourbanismus, podporuje myšlenku, že plánování založené na blízkosti může pomoci snížit závislost na automobilech a ve skutečnosti snížit spotřebu paliva a následně znečištění. Model dále požaduje novou topologii, kde by města měla být strukturována tak, aby základní služby byly dostupné pro obyvatele měst v okruhu 15 minut pěšky nebo na kole.

[Allam, Chabaud, Moreno, Nieuwenhuijsen 2022]

Tento koncept zmínil v souvislosti se sektorem dopravy a rozvojem urbanistiky i Expert A:

*„A takže naopak by ta urbanistická řešení měla směřovat k něčemu, co se nazývá koncept patnáctiminutového města. Tady se jedná o to, že snahou je navrhovat sídla a sídelní bloky v takovém uspořádání, že většina služeb, případně zaměstnání, třeba pro ty rezidenty, a tak je dostupná v rámci 15 minut. Buď to pěší dostupnosti cyklistické nebo s využitím veřejné dopravy.“*

Expert B opatření uchopil z hlediska lepší informovanosti. Dle jeho názoru není veřejnost dostatečně obeznámena, co Green Deal představuje a jakých výhod bychom jeho podporou mohli docílit:

*„Součástí toho Green Dealu je, takže určitě by bylo řešení o tom víc informovat jako v tom pozitivním smyslu, jakože co to vlastně je ten Green Deal a co přináší, A k čemu to bude dobrý a proč to potřebujeme a jak konkrétně to dělat.“*

Expertka C jako jedno z opatření vidí správně nastavenou politiku vydávání emisních povolenek, která by mohla významně přispět k investování do rozvoje čistších technologií založených na obnovitelných zdrojích. Vhodně zvolená strategie emisních povolenek by tak dále mohla usnadnit právě dříve zmíněný přechod na čistou energii a oproštění se od stávajících zdrojů energie způsobujících stále se zhoršujících klimatických podmínek:

*Jako za mě jedna z těch částí Green Dealu, která nebo už prostě obecně té evropské klimatické politiky, která poměrně dobře funguje, když je dobře nastavená, tak to jsou ty emisní povolenky a vlastně jakoby zpoplatňování uhlíků a potom přerozdělování vlastně těch výnosů z toho právě na investice do čistších technologií, do obnovitelných zdrojů, u činností. A takhle myslím si, že je hodně důležité pro to, aby Green Deal uspěl, tak je důležité je, jak tady ty povolenky budou nastaveny a zatím to vypadá, že jako není to úplně špatné ani úplně dobré bych tak řekla. To, co je dobré v tom, tak je, že se vlastně urychlí to ten jako horní limit emisí, které můžou vlastně ti velcí znečišťovatelé, kteří platí ty povolenky, tak ten se bude stále jakoby snižovat každý rok a bude se snižovat rychleji než dřív, takže to bude vytvářet jako tlak na to, aby ta cena vlastně rostla, a čím bude vyšší cena, tak tím míň se vyplatí vlastně třeba produkovat energii z uhlí, potažmo třeba ze zemního plynu a bude jako ekonomická motivace přecházet na ty jiný zdroje a zároveň bude větší balík peněz, který se pak bude moct dát přerozdělit.*

Dalším opatřením navrhovaným Expertkou C se týká větší podpory navrhovaných opatření:

*„Pak jako i třeba ta veřejná podpora těch opatření může být větší. Třeba ten program nová zelená úsporám, kde právě se berou peníze z výnosů z povolenek a dávají se lidem na jako renovace rodinných domů a aby byly právě energeticky účinnější, zateplený, aby třeba byly soláry na střeše a tak to je myslím docela funkční program, který jako může i pomoci k tomu, že pak lidi jako pod Green Dealem změni život k horšímu, ale naopak pod tím můžou vidět něco, co jako jim ten život jako zkvalitnilo. No ale nejde to asi aplikovat na zatím jako plošně, třeba na lidi v nájmu to zatím jako nefunguje, tady ty programy a podobně. Takže jako furt je spousta lidí, kteří jsou jako vyloučení z toho, aby se na tom podíleli nějak aktivně, ale je to podle mého názoru dobrá cesta do budoucna.“*

Nakonec Expertka D stejně jako Expert B uvádí jako opatření větší informovanost veřejnosti, na rozdíl od předešlé výpovědi však uvádí i řešení, které by tento problém mohlo vyřešit:

*„Vlastně většina lidí nemá představu, co všechno ta Zelená Dohoda obsahuje, ač vlastně je parno nebo ne paradoxní, ale ač se ukazuje, že zároveň potom, když se jich ptáme na ta jednotlivá opatření, tak ta vlastně podporují, že vlastně jenom je u nás diskreditována ta značka Green Deal. Mám vzato, že jde o velkou úlohu komunikovat o tom a vysvětlovat vlastně, co to přesně znamená. Zároveň si ale myslím, že je to i velká mezera, například na straně vlády, která i během uplynulého předsednictví vlastně využila tu možnost, aby mohla tato témata srozumitelněji komunikovat a představit té české veřejnosti. Takže tam vnímám velký prostor pro posun, kdy vlastně na té politické úrovni si to ti politici vzali za své a nebáli se o tom komunikovat, vysvětlovali vlastně té veřejnosti, o co jde. A aby se no do více dostalo do toho povědomí, protože zase na 2 stranu vnímám a že ta agenda evropské unie tak složitá, že vlastně není moc přístupná vlastně pro širokou veřejnost a už jenom to, že lidé nemají ani jasno, v jaké, jaké jsou rozdíly mezi těmi jednotlivými institucemi, rada evropské unie, evropská rada, evropský parlament, o takže a to povědomí si myslím, že konkrétně v Česku a je o tom velmi nízké ale zároveň za mě je to určitě z části vina vlastně té politické reprezentace, která nevyužívá těch příležitostí, které má k tomu, aby to mohla té veřejnosti blíže přiblížit.“*

Abychom tedy tuto kapitolu uzavřeli, opatření, která by mohla usnadnit naplnění cílů Green Dealu dle Expertů, bychom mohli shrnout do pěti kategorií, jsou jimi:

- **Energetika** (instalace nových či posílení stávajících energetických zařízení produkující čistou energii, postupné nahrazení uhlí obnovitelnými zdroji)
- **Doprava** (rozvoj urbanistiky, uvedením konceptu 15 minutového města do praxe)
- **Informovanost** (větší obeznámeností veřejnosti s cíly Green Dealu značně usnadní jejich realizaci)
- **Politika emisních povolenek** (zavedením správně nastavené politiky emisních povolenek, které by následně podpořilo zelenou tranzici a zvýšilo investování do tohoto přechodu)
- **Větší podpora stávajících opatření**

## 6.5. Překážky stojící v naplnění cílů Green Dealu dle Expertů

V minulé kapitole jsme hovořili o opatřeních, která by usnadnila naplnění cílů Green Dealu navrhaná experty. Nyní se podíváme na cíle Green Dealu z opačného úhlu pohledu, tedy překážek, které by naopak mohly potencionálně stát v jejich naplnění.

Expert A považuje jako překážku vládnoucí elity, které by mohly ukončením své doby působnosti a následným nástupem elit nových upustit od programu, navrhuje tedy zachování či chcete-li „předávání“ stávajících politik starých, respektive současných politiků, politikům nastupujícím:

*„Překážky můžou být třeba politického charakteru, což souvisí s tím, že abychom tato řešení mohli prosadit, tak tady musí být nějaká politická shoda a ta politická shoda musí být napříč politickým spektrem a dlouhodobá tak, aby nehrozilo, že v případě změny v současných vládnoucích struktur by došlo k opuštění tohoto programu. Čili musí být zachována nějaká asi jakási kontinuita.“*

Dalšími překážkami jsou dle Experta A, překážky ekonomického rázu. Plánovaný přechod na čistou, ekologickou energii rozhodně není levná záležitost, které je si respondent samozřejmě vědom, zároveň však uvádí, že spíše než z hlediska financování se jedná o systémovou překážku:

*„A pak jsou to samozřejmě překážky jakéhosi ekonomického charakteru a ty možná paradoxně nesouvisí s tím, že veškerá ta řešení by byla drahá nebo nedostupná ona samozřejmě jsou, například elektromobily, tak jasně, že jsou výrazně dražší na pořízení než klasického vozidla se spalovacím motorem. A jasně, že přestavba celého energetického systému tak, byť je podle mě ufinancovatelná, tak rozhodně není zadarmo, a tak je tady problém v tom, že ono je to problém obecně toho ekonomického systému, protože ve chvíli, kdy často tady nejsou zahrnuty negativní externality a fungování, ať už třeba automobilů nebo třeba některých elektráren, tak je tady, jsou tedy jakési nerovné podmínky, které se pak můžeme sice snažit narovnat, jakýmisi dotacemi, ale často se dostáváme do stavu, kdy ten systém je jako velmi komplikovaný, velmi jako pokřivený ve snaze ho narovnat a stejně jako rovný úplně není.“*

Informační bariéra je dalším problémem, který Expert A uvedl. Všimněme si, že zatímco Expert A vidí tuto problematiku jako překážku, Experti B a D ji v předešlé kapitole uchopili spíše jako opatření, usnadňující naplnění cílů Green Dealu:



*„No a do toho tady máme překážky, řekněme informačního charakteru, které souvisí s tím, nakolik lidé jsou, si třeba vědomi toho těch zmíněných rizik. Nakolik vůbec vnímají naléhavost toho, že tady čelíme nějaké klimatické krizi nebo obecně ekosystémové krizi, což zase souvisí s nějakým fungováním sdělovacích prostředků, kdy to prostě jako často nejsou témata, která by nějak byla, byla na denním pořádku. A takže pokud člověk po těch tématech nepátrá, tak prakticky má omezené možnosti, jak si udělat nějaký obrázek o tom, kde se teda nacházíme.“*

Poslední překážku označuje Expert A jako psychologickou:

*„A no a tím se dostáváme teda ještě k poslední skupině, což jsou nějaké překážky psychologického charakteru. A protože zase tady fungují nějaké mechanismy, které i přesto, že jsme si třeba vědomi toho, že se nacházíme v nějaké vážné situaci, tak nám efektivně brání s tím něco dělat. Tam byl efekt třeba kognitivní disonance, která vede k tomu, že i když dělám nějakou špatnou činnost, tak stejně se snažím si to nějakým způsobem racionalizovat, abych se z toho nezbláznil.“*

Expertka C jako překážku vidí nedostatečné zastoupení právě expertů z oblastí ekologie, klimatu v rozhodovacích procesech:

*„Vlastně ten jako status quo se sám sebe jako zachovává tím, že vlastně tam nepouští moc nikoho jako nového. Kdo by vlastně do toho mohl mluvit a přinést nějaký jiný pohled. Prostě aby to rozhodování bylo víc jako participativní a zahrnovalo i prostě menší hráče, a ne jenom ty, kteří tam mají nějaký jako svoje ekonomické zájmy, ale i právě ti, kteří jako hájí zájmy toho životního prostředí nebo klimatu, tak to je podle mě jako hodně důležitý, ale je to takový jako zdoluhavý neviditelný proces v pozadí, který vlastně často třeba nenese vůbec žádný ovoce, ale často pak se může stát, že jednoho dne, jako se podaří a třeba něco projde v lepším znění. Jenom díky tomu, že tam třeba byly ty zástupci jako buď ekologů, nebo třeba těch jako měst a obcí.“*

Expertka C jako další překážku uvádí velké množství dezinformací ohledně Green Dealu šířené médií, dále přenášených do veřejné sféry. Respondentka tuto překážku poté ve své výpovědi spojila s vládnoucími elitami, které následně z průzkumů veřejného mínění, právě vlivem velkého množství dezinformací šířeného mezi veřejností chápou Green Deal jako věc, kterou společnost nepovažuje za příliš důležitou a špatnou, což samozřejmě prezentování či snaze expertů objasnit přínos tohoto dokumentu nijak neusnadňuje:

*„Druhá věc, která podle mě brání nějaký, jako nevím rychlejšímu posunu, tak je vlastně to veřejné mínění, respektive to jak jako se formuje veřejný mínění na tyhle otázky, kde vlastně u nás jako spousta, jako oligarchů a jako lidi, co mají vazby na fosilní průmysl, tak vlastní prostě svoje média a jakoby potom je vlastně jako dost snadný těm lidem, jako to podávat v takovém světle, že pak jsou proti tomu. Ale i prostě jako média, který čte třeba 1000 lidí denně, tak tam prostě jako ten overwhelming, prostě jako podání toho Green Dealu, jako vnímat, takže to potom i pak těžký cokoli měnit, protože pak zase politici, kteří slyší na to veřejné mínění, tak vám řeknou, že no ale jako když to češi nechtějí, tak my to přeci nebudeme prosazovat, protože nás přeci pak nikdo nezvolí. No a myslím si, že kdyby se třeba líp jako regulovalo, já nevím buď vlastnictví médií, nebo prostě se nějak víc jako fakt filtrovalo to, co vychází jako ve všech tady těch jako třeba internetových médiích a podobně.“*

Konečně Expertka D uvádí dvě překážky, které mohou potencionálně bránit v naplnění cílů Green Dealu. Zaprvé závazek politiků převzít zodpovědnost za přijímané legislativy. Zadruhé se jedná o nedostatečné pobízení lidí k aspirování na participaci v politické sféře:

*„Překážky se domnívám mohou být jednak nějaká možná politická vůle. Strach převzít za tuto politickou odpovědnost a právě strach z toho vysvětlovat, a to voličům a poličkám a vlastně proč třeba přijímáme tuto legislativu, nebo proč se uchylujeme k těmto krokům. Ale na druhou stranu si myslím, že v tom je i velká příležitost a potenciálně v uvozovkách díra na trhu. Protože ty průzkumy ukazují, že vlastně ti lidé považují tu změnu klimatu za problém, že ta situace se za poslední 3 roky opravdu velmi změnila. A tak si myslím, že je tady potenciál pro oslovení těch lidí, které to zajímá a kterým na to záleží a že to vlastně místo je na té politické sféře poměrně neobsazené. Nebo ano, najdou se nějaké světlé výjimky, ale úplně, jo a není, nevnímám, že by tady byla nějaká politická síla, která by se tomu v tom veřejném prostoru věnovala významněji a nemyslím si potom, že třeba právě ta politická síla aspiruje na oslovení jenom aktivistů. To vůbec ne. Právě si myslím, že když se o tom bude komunikovat nějak řekněme, jakoby laskavě nebo prostě v rozumných mezích. Takže má potenciál oslovit vlastně mnohem širší skupinu lidí.“*

## **6.6. Žijí Experti svůj život ekologicky?**

V této kapitole jsem zkoumal, zda experti žijí svůj život ekologicky. Bylo by však vhodné, abych nejdříve konceptualizoval, co se považuje za ekologický způsob života.

Ekologicky žije svůj život ten respondent, který se snaží všemožnými způsoby řešit svou environmentální situaci, například recyklací, nakupováním ekologicky šetrných potravin, odebíráním čisté energie, minimálním či nulovým využíváním soukromého motorového vozidla, veganstvím, zjednodušeně hledáním šetrnější alternativ k znečišťování životního prostředí.

Expert A na otázku, zda žije svůj život ekologicky, odpověděl následovně:

*„Pokud se ptáte, jak tak myslím, že už taky jsem to uváděl v nějakém rozhovoru a snažím se v rámci možností řešit nějakou svoji environmentální stopu a být samozřejmě i tento koncept tak, má nějaké své limity, a což se týká třeba toho, že nevím, obývám malometrážní byt, kde vlivem toho, že jsem zde uveden jako nájemník, je pro mě odebírání čisté energie poněkud složitější. Ale jinak se snažím nepřetápět, ohřev vody zapínám pouze, když očekávám, že budu teplou vodu potřebovat. A využívám v maximální možné míře MHD, případně, protože bydlím ve městě, tak se snaží chodit pěšky a mimo jiné tak se stravuju v podstatě vegansky, což má také dopad, takže nejím vlastně maso vůbec a jiné živočišné produkty úplně v minimální míře, takže to jsou, to jsou řekněme ty oblasti, kde se snažím, o co největší redukci toho dopadu na environment a na druhou stranu občas, a to se týká spíš zase nějakého profesního života, tak některé věci lze řešit na dálku jako například tento rozhovor. Ale některé věci, pozor pouze osobní přítomností, a takže přemýšlím, kolikrát myslím, že v loňském roce tak jsem 3x, 4x, pokud se počítá cesta tam i zpátky použil, použil letadlo ze služebních důvodů.“*

Expert B na otázku ohledně jeho ekologického způsobu života odpověděl:

*„No snažím se jakoby. Určitým způsobem například jako snažím se neplýtvat, že když prostě něco potřebuju, tak si to koupím. Ale třeba hledám alternativu, která jako má menší ekologickou zátěž jo, nebo když se dá někam jet různými způsoby, jako dá se tam letět letadlem nebo jet vlakem, tak zhodnotím jako co, co, co z toho je jako ta ta lepší možnost, že třeba radši někam jedu vlakem, než abych letěl letadlem a takže jako neomezuju. To jak žiju svůj život, ale omezuju jakobity ty věci, který používám, tak se snažím, aby byly co co nejvíc ekologicky nebo co nejvíc čistý jako z pohledu změny klimatu.“*

Expertka C popsala svůj ekologický způsob života tímto způsobem:

*„Jo jako určitě, do té míry, co to jako jde, tak třeba nemám vlastně ani auto a jezdím jako MHD na kratší i delší vzdálenosti. Snažím se nelítat, pokud to jde a i, když jako tam*

*mám trošku černý svědomí. Občas jako to jako poruším a letím, takže tam jako vím, že ještě mám nějaký rezervy. A no jinak co se týká, jako že se snažím nakupovat bez toho a takhle v těch jako různých bezobalových obchodech a nenakupovat zbytečně moc věcí, který jako nepotřebuji, když to jde tak třeba nakupovat jako v second handu. Vlastně jsem jako ve flexitariánství, ale vlastně sama od sebe vůbec maso nejím a jím ho jenom když jako my ho třeba uvaří, já nevím babička, nebo prostě někde, jako je už maso hotový, tak jako to to pak jako třeba si ho dám, nebo nechci prostě někoho urazit, ale sama od sebe vlastně jako maso nekupuji a nejím. Jo bydlíme právě v nájmu, a takže elektřinu to mám nějaký to PRESS zelený proud nebo něco takového, protože vlastně jsem byla u PRESS už jako dřív, a tak, když jsme se sem stěhovali, tak jsem si vzala jakoby ten, to zelený od nich, aspoň. Ale nějaký věci holt jako taky ne prostě, nedokáže ovlivnit, nedá, když je člověk takhle v nájmu.“*

Expertka D svůj ekologický způsob života prezentovala níže:

*„Určitě ano, snažím se, například využívám městskou hromadu a městskou hromadnou dopravu. Jo, nebo jezdím na kole, vlastně nejedím moc autem, když už, tak s někým sdíleně. V podstatě jsem víceméně vegetariánka nebo maso jím jen velmi výjimečně. Snažím se přemýšlet při nakupování nad tím nad udržitelností třeba těch produktů a tak podobně, ale zároveň zase asi v takové rozumné míře, aby to nějak příliš neovlivňovalo můj život, že není to tak, že bych řešila vlastně každé úplně každou věc do detailů, ale ano, určitě se snažím vlastně nějak přemýšlet nebo žít a co nejvíce eko nebo žít ekologicky, ale zároveň se zase tak nějak je. Jako dovoluji si i udělat i neekologické věci nějaké menší, ale že zkrátka a my no, že se snažím, aby mě to nějak nestresovalo, abych z toho nebyla zbytečně špatná, no tak. Čistou energii neodebírám, protože na to, že žiju v nájmu a energie vlastně řeší majitel bytu.“*

Jak tedy můžeme vidět každý z expertů, žije svůj život ekologicky velmi podobně. Každý z expertů je víceméně vegetarián, všichni se snaží nakupovat ekologicky šetrné produkty, ať se jedná o potraviny či jiné věci, rovněž každý z respondentů se snaží co nejvíce využívat městskou hromadnou dopravu a chodit pěšky. Čistou energii neodebírá v podstatě žádný (možná vyjma Expertky C, která má nastavený zelený tarif u PRESS) z dotazovaných, neboť život v podnájmu jim toto řešení neumožňuje. Všichni tedy dle mé konceptualizace ekologického způsobu života, žijí svůj život ekologicky do maximální možné míry, respektive do té, do které jim to jejich současná situace dovoluje.

## 7. Praktická část práce

### Oddíl 2 - Green Deal pohledem Aktivistů

V druhém oddílu praktické části diplomové práce představuji Green Deal pohledem Aktivistů. Ti podobně jako Experti, odpovídali na otázky týkající se Green Dealu. Protože se jedná o komparativní výzkum, musela být využita stejná baterie otázek pro obě skupiny respondentů. Aktivisté byli tedy stejně jako Experti dotazováni ohledně současného stavu planety, jejich pojetí pojmu Green Deal, zda se domnívají, že Green Deal bude realizován v plánovaném časovém horizontu, jejich opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu, překážky stojící v cestě jejich uskutečnění a otázka zda žijí svůj život ekologicky a jakým způsobem. Na tyto otázky odpovídali stejně jako v předchozím případě čtyři respondenti, tentokrát však zastupující aktivisty, ty zde označuji jako - Aktivista A, Aktivista B, Aktivista C a Aktivista D. Jejich odpovědi a názory na mnou pokládané otázky naleznete v kapitolách níže.

#### 7.1. Současný stav planety dle názorů Aktivistů

Jak samotný název této kapitoly napovídá, podíváme se nyní, jaký mají aktivisté názor na současný stav naší planety. Dle výpovědi Aktivisty A se naše planeta nachází v dezolátním stavu, neboť jsme nyní dle jeho názoru lidskou činností vyčerpali většinu zásob pitné vody, s tím souvisí i stav půdy, která právě způsobeným nedostatkem vody, nemá dostatek živin potřebných pro tvorbu plodin. Z hlediska klimatu uvedl respondent již dříve mnohokrát zmíněné globální oteplování, konkrétněji jeho výpověď níže:

*„Jo, no přemýšlím, jak to pojmout, aby to nevyznělo moc depresivně, ale asi to je potřeba prostě vhodné. My jsme jako lidi přetvořili asi 70% pevniny a vyčerpali jsme dvě 3/4 pitné vody, takže já jsem nedávno koukal třeba na obrázek aralského jezera, kam se to posunulo. A tam z toho zbylo 10% z toho jezera, a když se kdokoliv podívá na ty obrázky, tak prostě mu z toho musí být smutno. Stav půdy je jako mimořádně špatný čili humusu, jakoby ta vrstva, která nám přináší jídlo v podstatě obživu, tak to je prostě, mizí desetkrát rychleji, než se obnovuje a což je alarmující naprosto. A dokonce vědci mluví, o jakože zažíváme tady šesté vymírání druhů, historicky na planetě největší a to tempo vymírání, mimochodem je asi stokrát rychlejší. Jo, takže, jako ten stav je špatný. A teď globální změny klimatu, samozřejmě že oteplování a tak dále. A špatný proto, že za to*

*můžeme my, to je to, co je na tom špatně, že už i na tomhle je konsensus, že prostě to je to, co mě na tom vadí.“*

Aktivista B podobně jako předchozí respondent popisuje současný stav naší planety jako špatný, nicméně jeho popis obsahuje i možné řešení, jak bychom jako lidstvo mohli tuto nepříjemnou situaci, do které jsme se vlastním přičiněním dostali, a to v podobě kolektivního uvědomění si tohoto špatného stavu následovaného baterií možných řešení:

*„Z hlediska jakoby klimatických změn a toho klimatu obecně takhle v tom. Jak jsme na tom tak jako ten konzervativní panel vědců, který vydává ty zprávy. Tak ten nám jako vlastně žádný moc vyhlídky dobrý nedává hlavně poslední dobou. Myslím IPC. No jakože já ten problém vidím asi jako v nějakým jako větším, jako nějakým jako větším kontextu vývoje lidstva. Jo že, že nejde jenom o to, že jako přemírou oxidu uhličitého v atmosféře jako kde dochází k nějakému k narušení toho vodního, ne řetězce, nebo jak se tomu říká. No prostě, takže že to není třeba jenom jako čistě takhle jako technicky. Jakože, že teda jako problémy skleníkových plynů, který potom působí teda na tu atmosféru a zrychlují tu klimatickou změnu, což je ten problém vlastně jo, že se zrychluje. Ale že to je vlastně, jak jsem řekl, součástí vývoje toho lidstva. Jo, prostě stejně tak, jako je člověk jako součástí toho ekosystému v tom nejširším slova smyslu zjednodušeně. Tak tohleto co se teďka děje, jako kdyby jako slepá ulička, ve který to lidstvo, jako to to lidstvo jde, ale vlastně vnímám tam, jakože to řešení může bejt i skrze nejenom prostě přes jako řekněme snižování toho těch oxidů z těch skleníkových plynů, ale i vlastně to, že to lidstvo prostě jako si uvědomí, jako že jo jasně má i ta technologie má nějaký svoje meze. Jo i my vlastně k tomu životu v tom tý technický společnosti docházíme k něčemu, co má svoje meze, takže pojďme se na to podívat třeba jiným způsobem a ten už nás třeba může víc přiblížit.“*

Aktivista C ve svém popisu současného stavu planety stejně jako Aktivista B zmiňuje IPC zprávy<sup>2</sup> jako jeden ze svých zdrojů informací o statusu planety. Jeho znepokojení se opět pohybuje směrem k nedostatečnému řešení regulace emisí skleníkových plynů s tím rozdílem, že za tímto problémem vidí nevhodně nastavený princip veřejné politiky Evropské Unie, který má za výsledek právě onu zmíněnou nedostatečnou regulaci emisí skleníkových plynů:

---

<sup>2</sup> „Organizace IPC vydává pravidelně informace o možném ekonomickém vývoji ve světě i v jednotlivých regionech formou zpráv IPC Economic Outlook.“

*„No já si myslím, že to, že to není dobrý, jako když se podíváme na, jako když se podíváme vlastně na ty vědecký varování a na ty IPC zprávy, tak oni nás prostě několik let před něčím varují a říkají, že pokud nechceme, aby se stalo, a aby se stali jako věci, který můžou bejt katastrofický. Tak musíme nějakým způsobem snižovat emise skleníkových plynů a my se v tuhleto chvíli nacházíme vlastně ve stavu, kdy celej svět a včetně Český republiky, tak vlastně emise skleníkových plynů prostě nesnižuje, nesnižuje dostatečně a zároveň si myslím, zároveň jakoby hodnotím trochu laicky, hodnotím prostě typ jako současný veřejný politiky v Český republice a i v Evropě jako nedostatečný pro to abysme vlastně udrželi, jako to oteplení pod 1 a půl stupněm Celsia a to je vlastně jako jenom jeden z mnoha environmentálních problémů, kterým v současnosti nějakým způsobem nějakým způsobem čelíme. Pokud se bavíme o těch jakoby dalších věcech, jako je třeba, jako je třeba prostě vyčerpání. Vyčerpání prostě materiálů a vzácných zdrojů, tak tam tak, jako si myslím, že jsme naopak ty věci ještě, ještě prostě zhoršují. S ohledem na to, jakým způsobem třeba ta klimatická politika evropské unie má tendenci, má tendenci právě jet tím směrem jako tím směrem prostě té větší elektrifikace a modernizace a digitalizace.“*

Podobně jako v případě expertů, pojmají aktivisté momentální stav naší planety, jako velmi špatný a je to dle jejich názoru právě lidská činnost, která nás a naši planetu do této nepříjemné situace dostala a je jen na nás jako lidstvu se k tomuto problému postavit čelem a pokusit se jej kolektivně jako celek vyřešit, opak by totiž znamenal nenávratné změny, které by v nejhorším možném scénáři mohli představovat zánik naší planety.

## **7.2. Green Deal pohledem Aktivistů**

Nyní se podíváme, co si aktivisté představují pod pojmem Green Deal.

Aktivista A jej vidí jako „věc“ navazující na pařížskou dohodu, která má za cíl docílit klimatické či uhlíkové neutrality do roku 2050. Zároveň zde kritizuje vládnoucí elity, které tento dokument odsuzují a prezentují jej ve špatném světle, kdy paradoxně většinou ani nedisponují dostatečnými znalostmi o tomto tématu:

*„Jo tak velmi hrubě. To je, tak to je vlastně věc, která navazuje na pařížskou dohodu a aspoň tak to já chápu, že to je takový jako logický další krok po pařížské dohodě, kde teda vznikly nějaké náčrty závazků, co by se mělo stát, že jo. Udržení teploty do roku a tak dál a Green Deal na to navazuje a poskytuje nějaké jako strategické vlastně kroky*

*možnosti v jednotlivých oblastech jako lidské činnosti a hospodářství. Co teda konkrétně nebo úplně konkrétně ne, ale prostě, co je potřeba, kde udělá transformovat, změnit tak, aby se nám podařila ta klimatická neutralita, že jo, uhlíková do roku 2050. Jo a samozřejmě jakou roli v tom má hrát Evropská unie si chceme jako určovat tempo, nebo je v tom i tenhle jako politický aspekt vlastně a co mě osobně teda na tom fascinuje je, že řada lidí v České republice a i politiků to jako kritizuje, nebo se proti tomu vymezuje. A přitom podle nějakého průzkumu jako vlastně ani neví, co to je. Ten konsensus vědecký je už dlouho, data máme dlouho, ale aspoň, že se teda něco rozhýbává na takové rovině, která už je jako hmatatelná a protože třeba na základě toho se přijal evropský klimatický zákon jo na základě věci, jako je pařížská dohoda, Green Deal. Zároveň se tam řeší jakoby spravedlivost té transformace čili. Není to úplně tak, jako že by EU něco kázala a všechny nás to mělo zničit jenom proto, že chceme zachránit planetu, jo, tam se tam se řeší i sociální otázky toho, kdo si to může dovolit, jak to jako dopadne vlastně na společnost a tak dál čili, no, tak.“*

Aktivista B popsal Green Deal jako „snahu Evropské Unie o uhlíkovou neutralitu“, kde následně zmínil referenční roky 2030 a 2050:

*Tak Green Deal je snaha teď nevím teda, jako to se omlouvám, jestli to vymysleli jako evropský komisi nebo jakýkoliv jiný evropský instituci, to fakt nevím, ale je to program na to, aby se do roku 2050 přešla Evropa a všechny evropský státy na uhlíkovou neutralitu, což jako v překladu v praxi znamená, že se nebudou používat spalovací motory, že se nebude spalovat uhlí, že se přejde vlastně 100% těm obnovitelným zdrojům. Když se to tak řekne pod nějakým jako způsobům výroby energie. No a plus je tam nějakéj dílčí, že protože vím, že byl nějakéj cíl evropskej, že do roku 2030 bylo nějak o 30%, jo tam je ten referenční rok 1990. Vždycky se říká, jako teď se to sníží o 30%, vzhledem k tomu roku 1990, tak si myslím, že to je teďka, že to je nějak jako 40%, že se sníží ty emise no. Myslím si, že teďko jestli taky kecám, protože už se mi to taky smývá dohromady, ale vím, že je tam 2030 je ten 1 to myslím že je o 35 a pak je jakoby ten původní ten vrcholný a 2050 tam je to asi o 50 dokonce že se to plánuje.“*

Zajímavá byla stručná odpověď Aktivisty D, který jako dosud jediný označil Green Deal jako „zastřešující deklaraci.“:

*„Jo, tak je to vlastně Zelená Dohoda pro Evropu je taková zastřešující deklarace, deklarace prostě evropský unie, která v rámci který si si země evropské unie kladou jakoby*



*určitý cíle a zároveň předkládají nějak, jako částečně předkládají jako takový základní principy pro vlastně na to navazující na to navazující veřejný politiky a jejich a jejich provádění.“*

Dle aktivistů je tedy Green Deal snahou/věcí/deklarací, která má za úkol docílit uhlíkové či klimatické neutrality do roku 2050. Tato snaha, která „navazuje na pařížskou dohodu,“ zasahuje do oblastí ekologie, ekonomiky, ale i politiky na místní i mezinárodní úrovni.

### **7.3. Realizace časového harmonogramu Green Dealu pohledem Aktivistů**

Stejně jako v případě expertů se nyní podíváme, zda aktivisté věří, že plány a cíle ohledně Green Dealu stanovené Evropskou Unií budou uskutečněny v daném časovém období.

Dle výpovědi Aktivisty A tyto cíle ve stanovený datum naplněny nebudou. Důvodem je jeho ztráta důvěry v právě dříve zmíněné vládnoucí elity, jejichž rozhodovací procesy mají podle jeho názoru tendenci chod věcí zbytečně protahovat, což má za výsledek pozdržení či v konečném důsledku neuskutečnění těchto cílů:

*„Obecně to vnímám dost pesimisticky. Že furt historicky, všechno se furt oddaluje každou konferenci další klimatickou, která se pořádá každý rok. Čekám, že se teda už něco stane pořádně a já jsem byl na COP fifteen<sup>3</sup> osobně v Kodani, což bylo v roce 2000. Kolik to bylo, už nevím dávno už před 15 lety nebo kdy a dodnes, do dneška jako vlastně žiju v tom zklamání, že se tam pořádně nic nevymyslelo. Všecko, co si tam vždycky vymyslí, tak je takové jako že to nemá legislativní ukotvení, že jsou to nějaký doporučení, že to jsou nějaký rámce, ale nejsou to jako konkrétní věci, tak naštěstí teda ten green deal už díky tomu ale třeba Česká republika nemá klimatický zákon. A proto já jsem třeba i členem klima žaloby v Česku by byt' jako velmi pasivním, ale jako sleduju to, podepsal jsem to. A to je to, proč jsem pesimistický v tom, protože v momentě jako abych mohl být optimistický a měl představu o tom, že se to teda dodrží a že se to povede, tak to ale znamená, že Česká republika má klimatický zákon, že má konkrétní strategie, že není rétorika předních politiků ministrů vlastně proti genealogická.“*

---

<sup>3</sup>COP 15 = Konference OSN o biologické rozmanitosti (patnácté zasedání Konference smluvních stran COP 15)

Na druhou stranu však uvádí, že například vlivem války na Ukrajině, došlo paradoxně k možnému urychlení některých kroků, jelikož se zbytek Evropy musel sjednotit a kolektivně zareagovat na tuto nepříjemnou situaci:

*„Na druhou stranu máme tu urychlovače typu Ukrajina. Že jo válka na Ukrajině, která prostě nás, jaksi nutí, i když to nechcem a ta Evropa našťestí a to se nemuselo stát za to jsem moc rád, že se jako sjednotila v tom, že jsme hodně jednotní v tom z hlediska odebírání ruského plynu a tak, že se skutečně povedlo, byl sem v tom skeptičtější v tom, co se povede. Ale já na to nechci čekat, já na to nechci spoléhat. My to jako umíme udělat rychleji.“*

Podobně jako předchozí respondent ani Aktivista B nevěří v uskutečnění cílů Green Dealu v plánovaný datum. I tento respondent uvedl jako příklad válku na Ukrajině, na rozdíl od Aktivisty A, však vidí tuto krizi jako další možnou překážku, zpomalující naplnění těchto cílů:

*„Ale to jako já ono nelze moc předpovídat budoucnost. Jo, protože někdy fakt se člověk může překvapit. Takže jako ten trend, kterej je teďka vod vod, tý covidový krize a teďka s tou válkou na Ukrajině, tak třeba. My to úplně jako realistický nepřipadá a přesně jako určitý krize skutečně můžou bránit, ale to můžou bejt krize, jako kdy já nevím se přesně, jako budou moci dostávat nějaký jako populisty autokraticky diktátoři a podobně, což prostě v tý Evropě teďka zvlášť východní k tomu máme jako nakročeno, velmi jo. Takže tohle si myslím, že může velmi jako ohrožovat tyhle cíle. Myslím si, že. U nás zrovna ten vývoj není úplně optimistickej. My jako kdybysme se moc v týhle otázce neposouvali. A nepřipadá mi, že by další vlády tomu, jako že by to nějak akcentovali vlastně. Vlastně je to až překvapuje, že jako nikdo nepoukazuje z Evropy právě na to, že jako Česká republika.“*

Aktivista C pokračuje v této linii opět přiznáním nedůvěry v naplnění cílů Green Dealu:

*„No jako nemyslím si, že je to kvůli momentální situaci reálný. Když vidím kolikrát, nebo sleduju nějaký ty debaty na todle téma, tak jako, co tam ty lidi předvádí a co tam řeší, tak budeme rádi, jestli se ta naše stopa sníží aspoň o nějakých těch 50%. Prostě myslím si, že v mnoha věcech nám už nám už ujel vlak. A jako to co vychází, to víceméně, z těch jakoby propočtů toho našeho uhlíkovýho rozpočtu, totiž toho jako kolik ještě uhlíků můžeme do atmosféry vypustit, aniž bysme překročili tu hranici oteplení o 1 a půl stupeň*

*Celsia v porovnání vlastně s dobou před industrializací nebo před průmyslovou revolucí. Tak jako v Evropě z toho vychází, že se musíme zbavit všech emisí skleníkových plynů do roku 2000, respektive do roku 2050, být uhlíkově neutrální, což jako do což do nějaký míry jako vzhledem k tomu, že máme i jiný emise, že máme emise prostě z odvětví, který jsou na tu transformaci mnohem jako složitější a tím pádem dle mého názoru neproviditelný.“*

Nakonec Aktivista D nezmiňuje úplně sdílení těchto názorů, z jeho výpovědi však vyplývá, že dosavadní situace úplně nesplňuje jeho očekávání. Kromě této výpovědi se ve své výpovědi zaměřil na problematiku jádra, které bere v potaz jako možné řešení, ale i možnost prodlevy:

*„Jako myslím si, že to providitelný určitě je, jen teďka nedokážu přesně říct, jestli v tydlety datumy. Co v tom hraje podle mě důležitou roli, tak je otázka jádra, kde jako to jako ty reaktory nějakým způsobem ještě nějakou životnost maj a bylo by podle mě jako z mnoha důvodů nerozumný, je zavírat teď. Což nás trochu jakoby k těm 100 procentům nebo k těm v uvozovkách 100 procentům prostě obnovitelných zdrojů, jako což nás od nich jakoby ještě dělí. Pak je samozřejmě otázka jakoby, jak to bude s tím jádrem v Česku jako současná vláda i minulé vláda i vůči jádru víceméně jakoby vstřícná a vlastně na něj jakoby sází. Je samozřejmě jakoby otázka, na kolik to naopak jako na kolik to, že mi to teda budeme následující rok investovat peníze prostě do jádra tak nakolik jako ty peníze budou chybět právě v obnovitelných zdrojích, což může ten rozvoj zpomalit a tak dále. A pak jako ten a teda ideálně bysme se měli dostat jako na ten vytoužený stav někdy v roce 2050. Co si umím představit, jako krátkodobě není ani, že máme, že máme prostě 100% obnovitelných zdrojů energie, ale že tam třeba nějaký jakoby to procento nějaký až dvě procenta tak v tom energetickém mixu 3 třeba hraje jakoby zemní plyn, který je sice taky fosilní palivo, ale v nějakou v některých modelech, může být důležitý pro stabilizaci a udržování energetické sítě no. Takže si myslím, že jakoby ty faktory jako realisticky ty jako a současný okolnosti jako nenahrávají tomu, že to třeba bude dřív než v roce 2040, což jakože v roce 2040 bude Evropa z posledních bez posledních paliv. Samozřejmě s jádrem, realisticky by to šlo mnohem dřív a ale samozřejmě ta cena toho by byla jakoby větší a vyžadovalo by to mnohem větší politickou vůli.“*

Jak tedy můžeme z výpovědí respondentů odvodit, aktivisté nevěří, že cíle stanovené Evropskou Unií týkající se problematiky Green Dealu nebudou naplněny ve stanovený

časový horizont. Někteří se dokonce domnívají, že některé nebudou naplněny vůbec. Jejich znepokojení vyplývá zejména z politické situace, která přímo ovlivňuje chod věcí. Samozřejmě odhadovat budoucnost vzdálenou zhruba 30 let je velmi obtížné a nikdo z nás nemůže s jistotou říci, co přinese zítřek.

#### **7.4. Opatření usnadňující naplnění cílů Green Dealu navrhaná Aktivisty**

Protože v mé práci jde především o komparaci stejně jako v předchozím oddíle jsem se dotazoval skupiny aktivistů, jaká by navrhli opatření, která by mohla dopomoci urychlit uskutečnění plánů Green Dealu.

Aktivista A vidí jako hlavní možné opatření zastavení přílivu dezinformací, šířených politiky mezi veřejnost:

*„Jo, to je těžká otázka. Je pořád trochu chybí tlak té veřejnosti. A, jo, aby to bylo mnohem větší nátlak na to, že veřejnost to chce a šlape na ty politiky a volí takové strany, které mají tyhle věci v programu a tak dál. A protože ve finále je to veřejnost, která pak chodí do těch fabrik pracovat a prostě dělá tu práci. To to se už ty dostáváme třeba do mediálního obrazu, do médií. Způsob, jakým jako pracují s informacemi média a jakým způsobem je předkládají veřejnosti, to je třeba způsob, kde bysme určitě mohli něco dělat. Lidi, co říkají nesmysly v televizi odporující tomu a proti nim je 2 člověk nějaký vědec, nebo někdo, kdo tomu jako skutečně rozumí a rád tam fakta a furt ten obraz je takový, že teda jako vlastně ještě nevíme, teda když tady ti dva sedí proti sobě, jo. To je třeba špatně.“*

Respondent zmiňuje také podobně jako někteří experti již dříve zmíněné emisní povolenky jako pevný nástroj regulace obchodování s emisemi:

*„Takže toto je jedna z věcí, kterou já osobně bych určitě, jako nevím, úplně nejsem kompetentní, ani k tomu, abych znal ty způsoby, jakými se to dá udělat, ale určitě jsou i tady, protože máme opatření typu emisní povolenky a tak, který jsou jako hodně jako hard prostě takový, jo, tak tohle se dělá takhle. Jo, má to pevný pravidla a to a pak je tu spousta prostoru pro tady ty lehké soft věci typu právě hele pojďme si, může říct česká televize, pojďme dávat víc pozor na to, jak jakým způsobem vedeme debaty o klimatu v prostoru. Ale v té televizi to jako musí působit, že to jsou jednotlivci a ne že to je nějaká, že je zatím nějak víc lidí, což nepůsobí v momentě, kdy jsou tam proti sobě, jenom že jo dvě osoby.“*

Aktivista B podobně jako předchozí respondent cílí na zacházení s informacemi. Podle něj bychom měli společnosti rozšířit obzory tím, že se jí nenásilnou formou pokusíme poučit o daném tématu, což by opět mělo zamezit odporu ze strany veřejnosti, která nedisponuje dostatečnými znalostmi, a která je zároveň přesycena množstvím již dříve zmíněných dezinformací:

*„No tak já jsem s tím, že jo, takhle já bych začal osvětou jo, začal bych prostě seznamovat jako veřejnost plně jako s téma datama a jako samozřejmě nějakou srozumitelnou formou, ale prostě udělal bych na to obrovskou kampaň jo, mediální. Aby jako všichni věděli, že jasně prostě je problém a má to jako prokazatelný nějaký už efekty, který už se dějou a, nebo se už děly. A jako, vysvětloval bych to prostě tak, jak to je, ale zároveň, aby ty lidi si nemysleli, že jako nějak ted' se všechno jako musí hrozně změnit. A tak ale spíš tak jako ve formě nějakýho jako doporučení, třeba jak oni, co oni sami můžou udělat. Jako k tomu jako jo jak třeba šetřit a podobně, tak to je 1 věc.“*

Jako další by respondent více podpořil financování vystavění energetické sítě založené na čerpání obnovitelných zdrojů energie. Za nejdůležitější však respondent považuje vymanění se z dosavadního principu konzumní společnosti:

*„A potom, co bych ještě udělal, tak investoval. V podstatě do toho rozvoje těch obnovitelných zdrojů a do té vlastně energetické infrastruktury, aby aby fungovala ta síť, aby to prostě mohlo fungovat. Takže to by bylo tohle.“*

Jeho další opatření se týká dopravy, kde bychom se dle jeho názoru měli odprostit od automobilů, která jsou jedním z hlavních zdrojů šíření znečištění našeho klimatu. Jeho výpověď ohledně dopravy mi v tomto kontextu připomněla dříve zmíněný koncept „15 minute city,“ který zmiňoval Expert A:

*„No potom co s dopravou je to samozřejmě pořešit jak jako lidi vlastně je odnaučit jako toho, čeho se jako vydobylo po té 2. světový válce a ten automobilismus prostě. Už si jako příliš zvykli, vlastně to auto. Jako do té míry, že se toho jako podle mě lidi, většinou vůbec by nebyli schopni vzdát i kdybysme jim stokrát to vysvětlili. A je to docela chápu, protože mám 2 roky auto a jako hodně se mi jako zjednodušilo cestování. Určitě bych podpořil ten projekt, nebo rozhodně rozvíjel projekty, jakoby kde se sází stromy. Jo a jasný, já jsem úplně zapomněl na nejdůležitější věc, nebo kterou jako v tom vnímám, že je docela úplně přehlédnutá. A to je totiž to, že my se musíme vymanit z toho, jakým způsobem vlastně vyrábíme věci, protože buď nějakých 70 let je to skutečně nastavený*

*tak, aby ty lidi konzumovali jo prostě přesně několika konzumní společnost. Tak to tak, aby to jako nebylo, že vyrobíme auto, který já nevím za 10 let už jako je úplně skoro odepsaný, ale aby to mělo životnost prostě jako desítky let a ze začátku takhle ten kapitalismus fungoval, takže jako to jako není nic, co by nebylo možný.“*

Protože výpovědi aktivistů C a D byli velice podobné, rozhodl jsem se jejich výpověď sjednotit. Oba aktivisté navrhují v první řadě zejména větší regulaci spotřeby materiálů a energií, kdy dle jejich názorů momentálně nastavená linie ekonomiky počítá s nereálnými opatřeními:

*„Myslím si, že to jako nejzásadnější, co jsem zatím nezmínil, tak je prostě otázka snižování. Otázka snižování spotřeby, a to jak snižování spotřeby materiálů, tak otázka snižování spotřeby energií, protože jako pokud budeme, pokud ten trend bude stejně jako dosud, totiž pokud bude prostě spotřeba materiálu a energií růst, tak jakoby nikdy nemáme šanci na to, jako to všechno pokrývat z obnovitelných zdrojů a i kdyby jo, tak prostě furt, tak zase jakoby prostě solární panely i větrníky jako všechno na to na to napojený, tak má nějakou materiálovou stopu. Jsou k tomu potřeba prostě vzácný kovy a jakoby, byť jsou technologie v takový fázi, že třeba dokážou recyklovat, takže to není jako dlouhodobý problém pro nějakou obnovu, tak je to prostě problém. Jakoby v tomhle to je asi ten můj jako zásadní kritický bod ke Green Dealu, kdy vlastně green deal jakoby počítá, s říká, jakoby my chceme vlastně udržet, my chceme jakoby ekonomický růst a my chceme, aby rostla ekonomika a zároveň, aby prostě byla udržitelná a aby byla jakoby, aby prostě jakoby neměla žádnou energetickou, materiálovou a environmentální zátěž, což jako mnoho studií vlastně ukazuje, že něco takovýho není možný. Jo, že my prostě nejsme schopný a že my nejsme prostě schopni jakoby oddělit ekonomický růst od spotřeby energií a materiálů.“*

Dále oba respondenti zmiňovali sociální stránku, kde je dle jejich názoru chyba již v samotném systémovém nastavení společnosti:

*„No a pak teda si myslím, že tam je jako zcela zásadní prostě ten sociální aspekt, kdy jakoby trendově vnímanej, primárně jako environmentální ekonomická politika a ne tolik třeba jako sociální a vlastně ten důraz na ty sociální věci, byť v tom grilu samotným je tak potom v té praxi se to prostě děje a provádí mnohem hůř, protože to naráží na nějakou jako obecnou servilnost, sociální politiky, sociální politiky v Evropě, zejména v Český*

*republice, jako třeba v Německu, si myslím, že to zvládají o něco líp. V praxi v Český republice je tu prostě takový komplikovaný.“*

Nakonec stejně jako v případě expertů i zde nabízím shrnutí nejdůležitějších opatření navrhovaných aktivisty, jsou jimi:

- **Zamezení přílivu dezinformací prezentovaných veřejnosti**
- **Větší podpora energetiky**
- **Regulace spotřeby dosavadních materiálů a energií**
- **Vymanění se z dosavadního konceptu konzumní společnosti**

## **7.5. Překážky stojící v naplnění cílů Green Dealu dle Aktivistů**

Možné bariéry bránící cílům Green Dealu dle aktivistů, jsou tématem této kapitoly.

Aktivista A považuje za překážku nevyužitý potenciál dosavadního technologického a ekonomického systému. Jeho názory se tak shodují s názory aktivistů C a D zmíněných v předchozí kapitole:

*„No tam jsou i objektivní překážky typu, že nevíme, jak to udělat, třeba úplně čistě zatím nemáme třeba technologii dostupnou úplně ještě na to, jakým způsobem se to hodláme udělat a my je máme. Tam jsou jako možnosti nějaké a ty jsou hodně radikální typu, protože Green Deal není jako nerůst nová věc, oni jako normálně to je věc, která jede dál na ekonomickém modelu tak, jak ho máme. A tak ale já osobně třeba vidím potenciál nenaplněný, jako v nějakém nemusí to být přímo nerůst, to už je hodně radikální, ale prostě omezení toho růstu HDP. Omezení té rozpínavosti, protože pokud ta jako spotřeba elektřiny v celosvětově strašně roste furt, to jde nahoru, ty projekce jsou prostě ještě horší než doted' a tím pádem, pokud to máme nějak jako furt dál a dál pokrývat, no tak aktuálně jsme v tom techno optimismu, že to teda jako vždycky nějak uděláme a soláry budou lepší. A pak tím pádem nemusíme tolik záviset na těch technologiích a na těch tím pádem opatřeních, které s tím souvisí.“*

Jako další překážku považuje Aktivista A nedostatečnou vzdělanost současné konzumní společnosti, která se více zajímá o materiální statky než o stále se zhoršující stav naší planety. Nepřímo tím tak navázal na názory Aktivisty B, který podobný názor prezentoval jakožto formu opatření:

*„Jo, že to je mnohem pro mě osobně přirozenější cesta, která je ale pro samozřejmě konzumní jako západně založenou společnost, která potřebuje točit předměty, točit oblečení a točit mobily. Tak to je pro ně takový, to jako to zní pro některé lidi jako sci-fi, že by, že by si teda nemohli koupit každý rok nový mobil a každý půlrok nové rifle v HM. Čili jako ta vzdělanost, to jsem ještě neříkal, není to jenom o té komunikaci. Je to hodně o té, pro ta komunikace je prostředek k tomu, jak zvyšovat tu vzdělanost. Jo že lidi neznají to pozadí těch věcí, které jsou za Green Dealem, za pařížskou dohodou. Nemají odpovědi na otázky, proč to potřebujeme a nechtějí je vědět, protože jsou to nejdůležitější ty mobily, jo, tak pojďme vychovávat společnost, která pro kterou bude, je šesté největší vymírání druhů na planetě, které teď probíhá i téma a teďka.“*

Aktivista B provázal svá opatření s překážkami, kde v předchozí kapitole doporučoval větší vzdělanost lidí ohledně Green Dealu, nyní považuje jako překážku právě onu nedostatečnou obeznámenost:

*„No jako překážky jsou nejvíc v hlavě. No to je prostě jako způsob myšlení o věcech. Lidi by si měli uvědomit, že nekonečnej jako ekonomickéj růst, že oni patrně vlastně ani nevědí, že to jako vlastně na postavený jenom tady na tomhle myšlence tohodletoho.“*

Jako další překážku považuje Aktivista B ropné společnosti, které navzdory zjevného uvědomění si důsledků svých činů, i nadále znečišťují planetu. Toto tvrzení dále doplnil o nedostatečné kvalifikace žurnalistů, kteří nám jako veřejnosti následně tyto informace předávají:

*„Takže rozhodně třeba tahleta idea, tak to je překážka, pak jsou překážky ty. Jako překážky jsou samotný jako ty uhlobaroni a ty ropný společnosti, který maj vlastně strašnou moc a vzhledem k tomu, že třeba pořád vychází najevo, že oni už dávno věděli, že od skutečně zasahuje, prostě na to klimatu spalování fosilních paliv, tak, a že to jako různě blokovali a podobně ty studie a tak. To mi přijde úplně jako skandální, no, takže tam by to je překážka tohle a jako na to lék by musela bejt jako i nějaká žurnalistika investigativní a nezávislá, což je taky podle mě jako velký téma. Třeba u nás to moc jako těch novinářů, který by tomu rozuměli, vlastně zase tolik není. Když pomínu třeba lidi třeba kolem deníku referendum, kde vlastně samotnej ten zakladatel to byl jako logickéj aktivista a jeho syn taky.“*

Aktivista C pojímá jako překážku časový vývoj:



*„No já si myslím, že to je jakoby růst. No já si myslím, že dokud prostě se dokud ti jakoby nevíme, jakým způsobem snižovat energetickou spotřebu tak teď nějakou dobu budeme v tom módu, že budeme pokračovat, že budeme jako dodatečnou spotřebu každé rok pokrývat z OZE (obnovitelných zdrojů energie), což je super, protože prostě nebudeme muset víc jako těžit a spalovat fosilní paliva.“*

Na tuto překážku navázal respondent bariérou ve smyslu jakési fúze politiky a fosilního průmyslu, kdy dle jeho názoru často dochází ke špatným investicím z hlediska obnovitelných zdrojů energie:

*„No a pak si myslím, že ta překážka jako další je prostě zejména v Český republice. Tak je prostě propojení politiky a fosilního průmyslu, no což teda jakoby jako v některých nuancích to není na škodu, protože oni si třeba oni jakoby ví, že si to taky nahrabou na jako na obnovitelném energetice a víš, že si nahrabou prostě na jako z filmu spravedlivý transformaci, nějaký peníze a tak dále, ale to často prostě nejsou ty věci, který jako potřebujeme. Jo, my nepotřebujeme, aby tady stálo 1000 velkých solárních parků. My potřebujeme, aby si lidi mohli dát soláry na střechu a aby tady byl, byl jako nějakým nějakým způsob, jakým se bude a jako proběhla nějaká jakoby revize a renovace jako energetický sítě tak aby, aby ta síť to ustála no.“*

Aktivista D zmiňuje překážku psychologického charakteru, tedy strach čelit změnám a důsledkům, které jsme jako lidstvo svou činností naší planetě způsobili:

*„Jako hlavní překážka je podle mě strach z toho jako vlastně dělat věci, jinak zase. No my si vždycky jako druh zvykneme na něco na, nevím na nějaký druh pohodlí, třeba nebo úroveň životní úrovně a dokážeme si představit, že bysme třeba se omezili jo, my jsme jako v jedné věci, třeba, že jsem třeba tolik nejezdil tím autem, to jako to myslím, že pro spoustu lidí to znamenalo jako češi týmu jako podporu. Takže určitě určitě to je prostě, jako emoce jsou postavený na tom, na strachu vlastně no. Takže tohle by chtělo změnit. Nebo strach jako nebo zároveň třeba mít odvalu a čelit vlastně těm věcem. Jo, že to vlastně není zas tak úplně jednoduchý tomu porozumět a ještě tomu jako čelit a prostě jít tomu jako nějak naproti s nějakým řešením.“*

## 7.6. Žijí Aktivisté svůj život ekologicky?

Nyní se společně podíváme na poslední kapitolu tohoto oddílu, tedy na to, zda aktivisté žijí svůj život ekologicky a jakým způsobem. Jakým způsobem konceptualizují ekologický způsob života jsem již popsal dříve v sekci expertů, nebudu jej proto znovu zmiňovat.

Aktivista A popsal svůj ekologický život následovně:

*„Třeba jezdím hodně na kole do práce celý rok, nebo ne úplně vlastně jo, celý rok ne úplně každý den, ale prostě ta doprava jo, nejedím autem tak často, jak normální člověk, i když bych mohl a prostě preferuju vlaky. Nakupuju eko prostředky prostě běžně, není to jako biopotraviny, nakupuji ne všechny teda, ale prostě snažím se ten mix náš domácí je jako hodně eko potraviny bio máslo že jo jako standard, vlastně když až když není, tak teda se koupí něco jinýho, nebo tak. Třídění odpadu nebudu zmiňovat, protože to i když jako musím ho zmínit, protože pořád ještě mě šokuje, jak někde prostě se to ještě furt neděje, přijde mi to bizarní. A co ještě životnost produktů, používám věci strašně dlouho a mám věci z bazaru, nekupuju nové věci, když je nepotřebuju a vybírám si energeticky úsporné věci, když kupuju. Co se odebrání čisté energie týče, máme od nano energies nějaký zelený program, a vyplatí se, dokonce jsem přesvědčil i otce, že i u nich že i u rodičů doma to je, protože a si to prostě můžou dovolit. Není to, že by byli milionáři, ale prostě v momentě, kdy máš nějaký normální příjem asi schopný zabezpečit prostě normálně fungování rodiny, jezdit na dovolenou, koupit si občas, co potřebuješ, no tak proč bys neodebíral zelenou energii. Tak to je podobný, takhle to mám já s tou elektřinou. Hlavně mě to nezajímá, kolik to stojí, to by mě začalo zajímat až v momentě, kdyby to kdybych nemohl jet kvůli tomu na dovolenou, nebo si nemohl koupit mobil, když se mi rozbije. Jo, tehdy bych to asi začal řešit, ale takhle neměl jsem důvod to řešit, kolik to stojí, protože ta myšlenka zatím je jako nepoměrně důležitější.“*

Zajímavý je popis ekologického života Aktivisty B, který přechodem z vysoce aktivistického způsobu života na život spíše pasivně aktivistický zaznamenal změny zejména v oblastech stravování a dopravy:

*„No, řekl bych, že skoro čím dál tím míň, ale ne jako jo jenom, třeba když jsem byl aktivní aktivista, tak to bylo úplně jako na jiný úrovni. To jsem třeba, já nevím, já jsem asi 10 let vegetarián. Takže teďka nejsem čistej vegetarián, ale i maso jím minimálně a,*

*vlastně jedl jsem ho jenom, když jsem dělal těžkou práci, jakoby se nedalo skoro bez toho. Teďka zase těžkou fyzickou práci nedělám, takže ho jím skoro ho nejím. Spíš bych řekl, jako jim občas ryby, a to taky o tom teďka uvažuju, že si to nechat, takže to je jídlo. Mám teda auto, to jsem dřív vůbec neměl a ani jsem ho nechtěl, ale nakonec to přišlo jako nutnost, takže tam to spíš vnímám, že jakoby hodně přemejšlím o tom, jako jestli ho teď použiju, nebo ne. Jestli to je fakt nutný. Jinak když mám auto, tak jezdím stopem někdy. Takže to je tohle doprava. Snažím se vlastně tak nějak jako třeba, co se týče i oblečení nebo tak, že ne, nebo obecně moc nekupuju jako nový věci. Snažím se jako nebejt ten jako konzumní, ale ono je to tak jako zajetý. Je to docela jako, myslím si, že to je hodně těžký, vlastně jako o tom úplně nebejt no vůbec skoro nejde. Takže jakoby nekupuju tolik moc nový věci prostě řekněme jo. Tak nějak, jako se snažím třeba i na to okolí trošku jako jim zvědomovat nějaký věci, ale poměrně jako nenásilnou formou, spíš jako jenom říkám hele to má za sebou ještě nějaký problém a prostě my jsme na tom tak a tak jo typu, jako třeba žijeme ve spolubydlení 5 lidí celkem. A když jsem vysvětloval, aby jako důsledně po sobě zhasínali, tak jsem jim na tom řekl, ale většinou elektriny vyrábíme pořád z uhlí. Tak tak to je nějaká taková jako lokální osvěta. Jestli odebíráme tady v tý sdílený domácnosti čistou energii nevím, to a ani jsem to ještě nestihl řešit, protože já tady oficiálně bydlím čtrnáct dní jo.“*

Dále Aktivista C popisuje svůj ekologický život tímto způsobem:

*„Jo snažím se no, nejím maso, nejím maso vůbec už dlouho. Tak co se týče jakoby nakupování, tak se snažím nakupovat, jako pokud to jde v bezobalových obchodech. Ono to často vyjde i jakoby levnějc. Nějakým způsobem je jako spotřebitelský návyky. A co se týče těch energií, tak prostě jako topím co nejmiň. No, jakože jsem zvyklej prostě bejt v 16 nebo 17 stupních spát. Netopím na víc než 20 stupňů nikdy a většinou mám tak jako kolem těch 16, 17 nám to samozřejmě jakoby s něčím o něco, co se týče jakoby tý energetiky, tak to mám o něco složitější skrze to, že jsem prostě nájemník, jakože hodně věcí, který bych udělal, pokud by ten byt byl můj, nebo pokud bych věděl, že tam budu zůstat prostě delší dobu, než mě prostě landlord vyhodí, tak, jakoby nemůžu udělat, nebo se to, čemu se to nevyplatí. A do toho žiju v památkové zóně, takže takový jako, takže to je ještě taková kombinace toho, že prostě jako katastrofickej stav oken a landlord to nechce řešit, protože je v by to musel řešit s památkáři a tak dále a tak dále. Ale myslím si, jinak se jakoby snažím. No a pak jako k dopravě, tak to je tak nemám auto, neřídím, jezdím hromadnou dopravou vždycky a všude.“*

Nakonec Aktivista D popsal svůj ekologický život velmi stručně:

*„Jo snažim se do nějaky pro mě přijatelný míry no. Snažim se zbytečně neplýtvat, nekupuju si moc nový věci, pokavaď je vyloženě nepotřebuju, jinak koukam po nějakejch jako šetrnějšich možnostech většinou. Nejim maso, sem vegan, takže to je stravování. Vzhledem k tomu, že bydlim v centru, tak nepotřebuju auto, využívám maximálně MHD, v létě se snažim jezdit co nejvíc na kole. Čistou energii tím, že sem tu v podnájmu je pro mě složitý odebírat, protože samozřejmě ten byt není muj. Ale jako snažim se prostě nebejt součástí toho problému no.“*

Opět jako v případě expertů můžeme nalézt podobnosti ve způsobu ekologického života aktivistů. Všichni aktivisté se stravují vegansky, každý z nich se snaží minimálně využívat motorové vozidlo a spíše volí šetrnější alternativu. Co se nakupování týče, všichni respondenti uvedli, že se snaží do maximální možné míry nenakupovat nové věci, pokud to není opravdu nutné a podporovat tak jimi mnohdy kritizovaný princip konzumní společnosti. Co se odebrání čisté energie týče, respondenti, kteří nejsou nájemníky, čistou energii odebírají, ti kteří nájemníky jsou sami, přiznali, že pokud by jim to situace dovolila, nastavili by si u svého současného dodavatele elektřiny minimálně ekologicky šetrnější energetický balíček.

Následuje kapitola výsledků a zjištění provedené komparativní analýzy, kde představuji výsledky a závěry, ke kterým jsem dospěl.

## 8. Výsledky a zjištění komparativní analýzy

Výsledky analýzy ukazují, že obě skupiny dotazovaných popisují současný stav naší planety jako velmi špatný. Experti jej převážně popisují z hlediska klimatických změn, kde jsme již před nějakou dobu překročili environmentální limity přijatelné pro naši planetu. Bavíme se zde například o celkovém oteplení naší planety o 1 až 1,2 stupně Celsia. Toto oteplení sebou dále nese důsledky v podobě snížení množství dostupné pitné vody, stále častější extrémů v počasí atd. Experti dále poukazují na ekonomické důsledky, kdy právě vlivem změn klimatických dochází v naší společnosti fungující na konzumním principu k omezení až zániku služeb, které nyní považujeme za samozřejmost. Aktivisté své znepokojení vyjadřují podobným způsobem, kdy kromě stále se zhoršujících klimatických podmínek uvádí i konkrétní případy například šesté vymírání druhů. Aktivisté navíc vyjádřili své znepokojení směrem k vládnoucím elitám, jejichž rozhodovací procesy jsou právě tím důvodem, proč jsme jako lidstvo nechali současný stav planety zajít do momentálního stavu.

Co se pojetí Green Dealu v režii Expertů a Aktivistů týče, názory obou skupin obsahují řadu podobností, ale i odlišností. Aktivisté popisují Green Deal jakožto plán či snahu Evropské Unie docílit v roce 2050 klimatické neutrality, navazující na pařížskou dohodu. Řada z nich si je rovněž vědoma referenčního roku 2030, kdy bychom měli jako Evropa oproti roku 1990 docílit snížení emisí o 55%, většinou však tuto přesnou hodnotu neznali. Tento dokument dle jejich názorů obsahuje dále řadu opatření a principů, pomocí kterých bychom měli ke klimaticky neutrální Evropě rokem 2050 dojít, konkrétní opatření však žádný z nich nevedl. Naproti tomu Experti stejně jako aktivisté zmiňují roky 2030 a 2050 s výjimkou přesných čísel, kterých se má v těchto datech dosahovat. Svá tvrzení dále podpořili užším rozborem odvětví a sektorů, do kterých Green Deal zasahuje, včetně jmenování některých konkrétních akčních balíčků pojících se s tímto dokumentem (například balíček Fit for Fifty five). Experti rovněž oproti aktivistům berou v potaz vlivy nepříznivých podmínek, které mohou mít na průběh této dohody dopad, hovoříme zde samozřejmě například o válce na Ukrajině, vypuknutí pandemie Covid-19 a jiných. Hypotézu 1, která předpokládala, že experti disponují většími znalostmi ohledně Green Dealu tímto tedy potvrzují.

Otázka víry, zda budou cíle Green Dealu realizovány ve stanovené datumy se však názory těchto dvou skupin rozcházejí. Experti pevně věří, že navzdory nepříznivým

podmínkám budou cíle Green Dealu uskutečněny dle plánu. Tato tvrzení dále podpirají například současným stavem vývoje technologií nutných k uskutečnění přechodu na klimaticky neutrální Evropu, dle jejich názoru současný technologický stav splňuje kroky potřebné ke snižování emisí, dokonce by mohlo dojít i k jejich urychlení. Pokud by tedy dle jejich názoru byla navíc přijata efektivnější jednotná strategie, mohlo by dojít již k onomu zmíněnému urychlení. Důležitým faktorem, který bude hrát klíčovou roli je dle jejich názoru změna chování lidí. Na druhé straně aktivisté toto přesvědčení nesdílejí. Jako důvod uvádí právě ono chování a smýšlení lidí, kteří svými rozhodnutími zradili jejich víru v uskutečnění těchto cílů. Dle jejich názorů lidé pohybující se v mocenských strukturách mnohdy tyto cíle podryvají, zbytečně oddalují, což způsobuje právě ono zpomalení či v nejhorším možném případě úplné opuštění této trajektorie. Hypotézu dvě, která zněla, že Experti a Aktivisté nevěří, že cíle Green Dealu nebudou realizovány ve stanoveném časovém horizontu, tedy zamítám.

V oblasti navrhovaných opatření, která by mohla přispět k uspíšení již dříve zmíněných cílů, se obě skupiny shodují v oblasti energetiky, kde bude potřeba instalace nové energetické sítě fungující čistě na přírodních zdrojích či posílení těch stávajících. Aktivisté tímto opatřením nepřímo navazují, kdy doporučují větší regulaci spotřebovávání našich současných materiálů a energií. Na toto opatření aktivisté dále navazují opatřením vymanit se z principů dnešní konzumně založené společnosti. Experti se dále zaměřovali na dopravu, kde spíše než přejít z motorových vozidel na vozidla elektrická, bychom měli investovat své úsilí do rozvoje urbanistiky, kde by nám jako výchozí koncept měl sloužit princip patnácti minutového města. Obě skupiny se dále zaměřují na informovanost, kde každá na tuto problematiku pohlíží jiným úhlem pohledu. Experti navrhuji, aby byla veřejnost lépe proškolená či poučena s pojmem Green Deal a jeho cíli. Aktivisté na druhou stranu navrhuji zamezení přílivu dezinformací, které jsou veřejnosti prezentovány. Nakonec Experti doporučují zavedení vhodně zvolené politiky emisních povolenek, která by měla sloužit jako vhodný nástroj regulace obchodu s emisemi a usnadnění zelené tranzice. Paradoxně s opatřeními se prolínaly i překážky, které by usnadnění těchto cílů mohly bránit. Experti jako možnou překážku vnímají politickou sféru, kde se dle jejich názoru nebere problematika Green Dealu dostatečně vážně, dále se obávají, že koncem volebního období a tedy nástupem nové vlády by mohlo dojít k dokonce opuštění tohoto programu, tento názor sdílejí i aktivisté. Obě skupiny se také shodují ohledně překážek ekonomického spektra, kde současně nastavený

ekonomický systém není rovnoměrně nastaven, což vede ke špatnému investování a tvorbě dluhů, neboť zelená tranzice není levná záležitost. Poslední překážkou jsou dle aktivistů ropné společnosti, které jsou si dobře vědomy svých činů, avšak které dávají přednost osobnímu zisku před záchranou planety. Protože se obě skupiny s výjimkou drobných rozdílů většinou na opatřeních a překážkách shodují a jejich názory jsou dle mého názoru velmi nosné, musím i třetí hypotézu, která předpokládala, že opatření navrhovaná experty mají větší šanci na uskutečnění oproti opatřením aktivistů zamítnout.

Posledním tématem komparace byl ekologický život obou skupin. Ekologický způsob života expertů a aktivistů je velice podobný. Každý z respondentů, ať se jedná o experta či aktivistu je vegetariánem a snaží se nakupovat buď bezobalové či ekologicky schválené druhy potravin. Zároveň se snaží všichni respondenti maximálně omezit využívání motorového vozidla či letecké dopravy. Téměř většina respondentů neodebírá čistou energii, neboť život v podnájmu jim tuto možnost neumožňuje a tak tuto situaci řeší alespoň zeleným tarifem u svého dodavatele elektřiny. Každý respondent se snaží nepodléhat principům konzumní společnosti a tak, pokud to není životně nutné, zbytečně nekupují nové věci. Hypotézu čtyři, která předpokládala, že aktivisté žijí ekologičtějším způsobem života než experti tedy na základě extrémních podobností ve výpovědích obou skupin také zamítám.

## 9. Závěr

V této diplomové práci byl stanoven cíl zjistit za pomoci komparační analýzy rozdíly v názorech expertů z oblastí ekologie, klimatu a energetiky na jedné straně a aktivistů na straně druhé. Tyto cíle považuji za splněné, neboť výsledky komparativní analýzy ukázaly, že experti a aktivisté se svými názory ohledně pojetí Green Dealu a plánů jeho realizace rozcházejí. Experti disponují širokou škálou znalostí, co se Green Dealu týče, a proto usuzují, že i navzdory současným nepříznivým podmínkám dojde k jeho uskutečnění ve stanovená data. Naproti tomu aktivisté, kteří mají pouze znalosti základní, v naplnění těchto cílů v určená data nevěří. Na druhou stranu však sdílí názory ohledně současného stavu planety, kdy obě skupiny považují momentální stav planety za velmi špatný a ekologického způsobu života, který žijí velmi podobně s výjimkou drobných odlišností.

Jako největší limit či omezení této práce považuji její reprezentativitu, neboť výsledky a zjištění, ke kterým jsem touto analýzou dospěl, nejsou aplikovatelná na celkovou populaci.

V navazujících či podobně zaměřených pracích, bych doporučoval zaměřit se na to, jak na tuto problematiku nahlíží veřejnost, respektive ověřit zda veřejnost po přečtení této práce bude reagovat stále stejným způsobem, či dojde ke změně jejího názoru. Na základě toho, by bylo třeba vypracovat nové hypotézy a stanovit druhou kategorii, se kterou bych veřejnost a její názory porovnával. Dalším krokem by mohlo být rozšíření kategorií respondentů o opačné tábory tedy, buď pojmáním těchto dvou skupin jako celek, či udělat rozhovory ne jednotlivě, ale například po dvou a více lidech, kde by se následně tato dotazovaná skupina skládala, jak z expertů, tak aktivistů.



## Seznam zkratk

COP 15	Konference OSN o biologické rozmanitosti
EGD	Evropská zelená dohoda
EGDIP	Evropský investiční plán
EU	Evropská unie
ETS	Evropský systém emisního obchodování
HDP	Hrubý domácí produkt
IPC	Sdružení organizací vyrábějících a vyvíjejících elektroniku
MHD	Městská hromadná doprava
OZE	Obnovitelné zdroje energie

## Seznam použité literatury

### Kniha

Baumgardner, J. & Richards, A. (2000) *Manifesta: Young Women, Feminism, and the Future*(New York: Farrar, Strauss & Giroux).

Císař, Ondřej. 2008. „*Politický aktivismus v České republice: Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace.*“ Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury: CDK

Rifkin, Jeremy (2019) „*The green New Deal: why the fossil fuel civilization will collapse by 2028, and the bold economic plan to save life on earth.*“ New York: St. Martin's Press, 2019.

### Studie/Článek v časopise

Bastl, Martin. 2001. *Radikální levice v České republice: devadesátá léta dvacátého století.* Brno: IIPS.

Buchanan, Ian (2008) *Deleuze and Guattari's Anti-Oedipus: A Readers Guide*, London: Continuum.

Deleuze, Gilles and Félix Guattari (1983) *Anti-Oedipus*, trans. Robert Hurley, Mark Seem and Helen R. Lane., Minneapolis: University of Minnesota Press.

Edwards, Bob a John Mccarthy. 2004. „Resources and Social Movements Mobilization.“ In the *Blackwell Companion to Social Movements*, eds. David Snow, Sarah Soule a Hanspeter Kriesi. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing, 116 – 152.

Fagan, Adam a Petr Jehlička. 2003. „Contours of the Czech Environmental Movement: A Comparative Analysis of *Hnutí Duha* (Rainbow Movement) and *Jihoceske matky* (South Bohemian Mothers).“ *Environmental Politics* 12, 2, 49 – 70.

Nerudová, D., (2021); Úvodní slovo v knize – Rifkin, J., „*Green Deal: Strašák, nebo jedinečná šance?*“; Walden press s. r. o.; Praha 2021. 5 – 7.

Petrova, Tsveta a Sidney Tarrow. 2007. „Transactional and Participatory Activism in the Emerging European Polity: The Puzzle of East Central Europe.“ *Comparative Political Studies* 40, 1, 74 – 94.

## Internet

[*World Economy and Policy: Homepage WEP [online]*]. Copyright © [cit. 09. 04. 2023]. Dostupné z: <https://wep.vse.cz/pdfs/sev/2019/01/05.pdf>

Allam Z., Nieuwenhuijsen M., Chabaud D., Moreno C.: „*The 15-minute city offers a new framework for sustainability, liveability, and health.*“ - The Lancet Planetary Health. *The Lancet | The best science for better lives [online]*. Copyright © 2022; [cit. 14.04.2023]. Dostupné z: [https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(22\)00014-6/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(22)00014-6/fulltext)

Bobel, Chris. 2007. :*‘I’m not an activist, though I’ve done a lot of it’: Doing Activism, Being Activist and the ‘Perfect Standard’ in a Contemporary Movement*, *Social Movement Studies*, [online] Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/14742830701497277?needAccess=true&role=button>

Convention on Biological Diversity. *Home | Convention on Biological Diversity [online]*. Dostupné z: <https://www.cbd.int/conferences/2021-2022>

Dostupné z: [https://www.jstor.org/stable/pdf/45331440.pdf?refreqid=excelsior%3A2fd77cd3a532e43904d24a113717d50b&ab\\_segments=&origin=&acceptTC=1](https://www.jstor.org/stable/pdf/45331440.pdf?refreqid=excelsior%3A2fd77cd3a532e43904d24a113717d50b&ab_segments=&origin=&acceptTC=1)

IPC předvídá růst globální ekonomiky až o 6 %. *Aktuálně na DPS [online]*. Copyright © 2023 DPS Elektronika od A do Z. [cit. 15.04.2023]. Dostupné z: <https://www.dps-az.cz/vyroba/novinky/id:76986/ipc-predvida-rust-globalni-ekonomiky-az-o-6->

*Jak fungují evropské emisní povolenky?*. Fakta o klimatu [online]. Copyright © 2023 [cit. 05. 04. 2023]. Dostupné z: [https://faktaoklimatu.cz/explainery/emisni-povolenky-ets?gclid=Cj0KCQjwuLShBhC\\_ARIsAFod4fLzC3NB0Nlx4f1bNhd61S6T6GQubKrGpAtLBzwUOTp5ygCK4L7p5n8aAm3HEALw\\_wcB](https://faktaoklimatu.cz/explainery/emisni-povolenky-ets?gclid=Cj0KCQjwuLShBhC_ARIsAFod4fLzC3NB0Nlx4f1bNhd61S6T6GQubKrGpAtLBzwUOTp5ygCK4L7p5n8aAm3HEALw_wcB)

Jamasb, Tooraj, et al. "Introduction to Energy Regulation in the Green Transition: An Anthology." *Energy Regulation in the Green Transition*. Danish Utility Regulator, 2020. 5-13.; [online]; Dostupné z: <https://forsyningstilsynet.dk/media/8867/introduction-to-energy-regulation-in-the-green-transition-an-anthology.pdf>

Oficiální internetové stránky IPC Build Electronics Better; [online]; Dostupné z:  
<https://www.ipc.org/>

Oficiální stránka Evropské Unie/ Realizace Zelené dohody pro Evropu; [online];  
Dostupné z: [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal\\_cs](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_cs)

Sikora, A. „*European Green Deal – legal and financial challenges of the climate change.*“ *ERA Forum* **21**, 681–697 (2021); [online]; Dostupné z:  
<https://doi.org/10.1007/s12027-020-00637-3>

Svirsky, Marcelo. 2010. – „*Defining activism,*“ Edinburgh University press, [online]  
Vráblíková, Kateřina. 2006a. „Český anarchofeminismus.“ *Rexter* 2, [online].  
(<http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=49>, ověřeno k 15. 12. 2007).

Zezula, J., (2019); „*Energetická politika Evropské unie a její dopady na trh s elektrinou.*“ Prague University of Economics and Business; [online]; Dostupné z:  
[https://wep.vse.cz/artkey/sev-201901-0005\\_energeticka-politika-evropske-unie-a-jeji-dopady-na-trh-s-elektrinou.php](https://wep.vse.cz/artkey/sev-201901-0005_energeticka-politika-evropske-unie-a-jeji-dopady-na-trh-s-elektrinou.php)

## Resumé

The aim of this theses was to find out with the help of a comparative analysis the differences in the opinions of experts from the fields of ecology, climate and energy on the one hand and activists on the other. I consider these goals to have been met, as the results of the comparative analysis showed that experts and activists differ in their opinions regarding the concept of the Green Deal and the plans for its implementation. Experts have a wide range of knowledge regarding the Green Deal and therefore conclude that, despite the current unfavorable conditions, it will be implemented on the set dates. On the other hand, activists who only have basic knowledge do not believe in the fulfillment of these goals in the specified dates. On the other hand, however, they share opinions regarding the current state of the planet, where both groups consider the current state of the planet to be very bad and an ecological way of life that they live very similarly with the exception of minor differences.

These results could further be applied in other problematic domains such as the economy, transport sectors, urban planning and others. At the same time, the results can contribute to a demonstration of how this phenomenon is perceived by the public (or not/consistency between experts and activists).